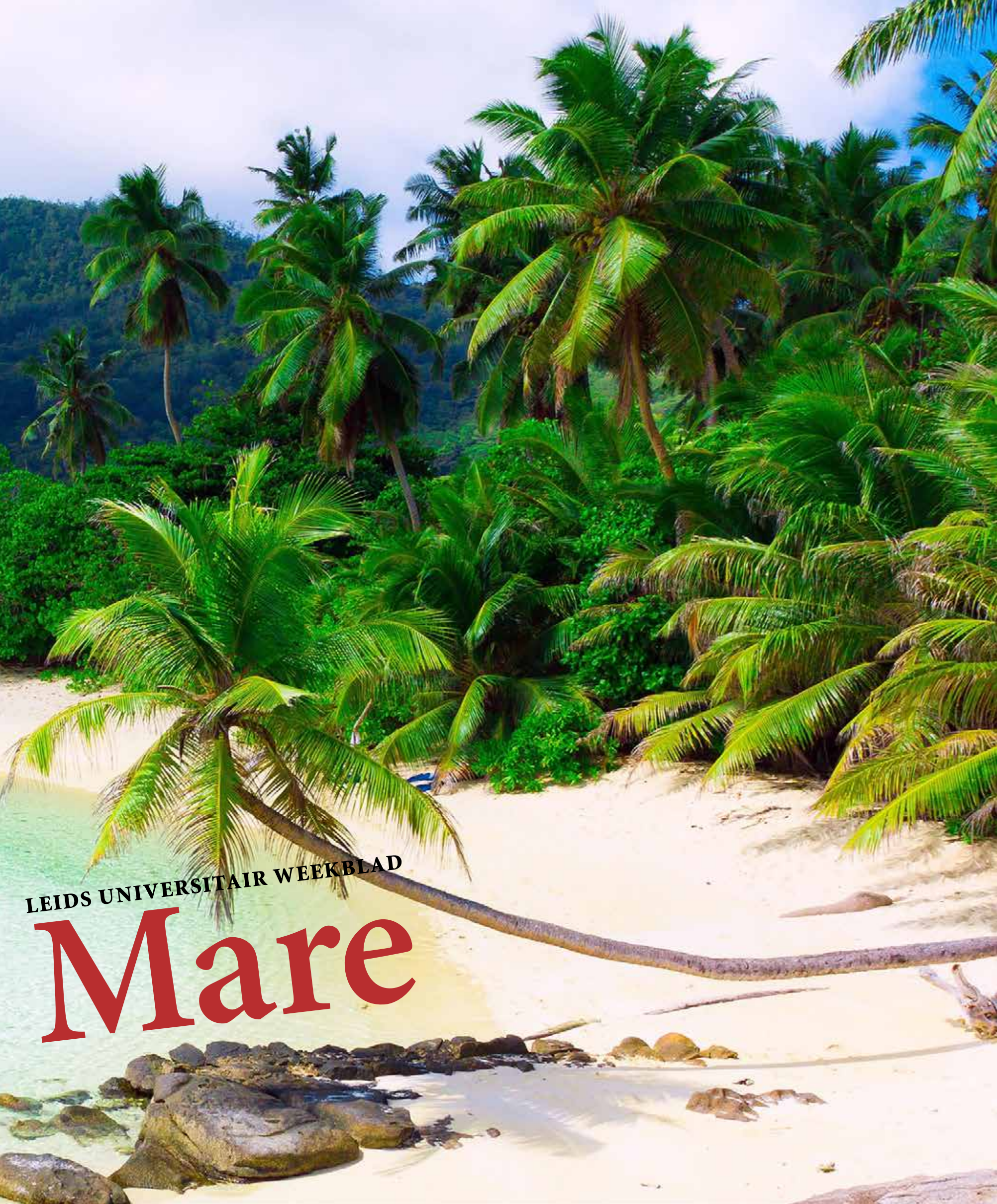

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD

Mare

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden

Postbus 9500 2300 RA Leiden

Telefoon 071-527 7272

Website mareonline.nl

E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl

De redactie is op vrijdag gesloten.

Oplage circa 15.000

Hoofredactie

Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie

Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl

Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl

Anoushka Kloosterman a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl

Sebastiaan van Loosbroek

s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl

Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl

Daniëlle Tuk (stagiaire) danielle.tuk@live.nl

Medewerkers

Femke Blommaert • Mattijn de Groot • Holger Gzella •

Monica Preller • Marit de Roij • Benjamin Sprecher

Fotografie Taco van der Eb • Marc de Haan

Illustraties Bas van der Schot • Bandirah • Silas.nl

Basisontwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie

Art direction en vormgeving Marcel van den Berg

Drukkerwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties Bureau van Vliet B.V.

Postbus 20 2040 AA Zandvoort

Telefoon 023 - 571 47 45

Redactieraad

Prof. dr. J.C. de Jong (voorzitter) • Prof. dr. F. Israel (vice-

voorzitter) • Asel Arykbaeva • Esmee Braam • Prof. dr.

Willem van der Does • drs. Bart Funnekotter • drs. Malou

van Hintum • Bas Knapp • Prof. dr. Rick Lawson •

Josephine Say • Bo Steehouwer

Jaarabonnementen

Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m

juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd

krijgen door €35 over te maken op IBAN

NL68RABO0103257950 ten name van Universiteit Leiden

(o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en

vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres

te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.

Studenten betalen €25.

Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het

studentnummer vermelden.

Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending

redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272

Ingezonden mededelingen

Mededelingen voor het op donderdag verschijnende

nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag

16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.

ISSN 0166-3690

Mare

Profiel bewerken

16 berichten 5118 volgers 800 volgend

Leids Universitair Weekblad Mare
<http://www.mareonline.nl>

BERICHTEN

OPGESLAGEN

BLIJF THUIS!

DOOR SUSAN WICHGERS Voor een voltijdsstudie staat officieel veertig uur per week, maar je maakt mij niet wijs dat er veel studenten bestaan die doordeeweeks elke dag van negen tot vijf studeren. En toch: het meest gehoorde antwoord op de vraag hoe het gaat, is tegenwoordig: 'druk'.

Een studie, een paar dagen werken, wat commissies hier en daar, sociale verplichtingen.

Maar ook (en misschien wel vooral): een grote dosis inefficiëntie en uitstelgedrag. Met denken aan wat je allemaal zou moeten doen, kun je immers ook heel druk zijn.

Dan de twee vrije zomermaanden, waar de werkende mens overigens alleen maar van kan dromen. In die maanden moet ook zoveel mogelijk gedaan worden. Liefst naar witte stranden in Australië, zwemmen met schildpadden in Zuid-Amerika of waterputten aanleggen in Afrika.

Het strand van Katwijk, op een half uurtje fietsen, hebben de meeste Leidse studenten maar een paar keer gezien. Toegegeven: dat is natuurlijk ook stukken minder Instagram-waardig. Een foto van een biertje bij Strandpaviljoen Het Centrum vangt nou eenmaal minder likes dan een gebruind lichaam onder de blacklightverf op een Fullmoonparty in Thailand - ook wel het Cheronissos voor twintigers.

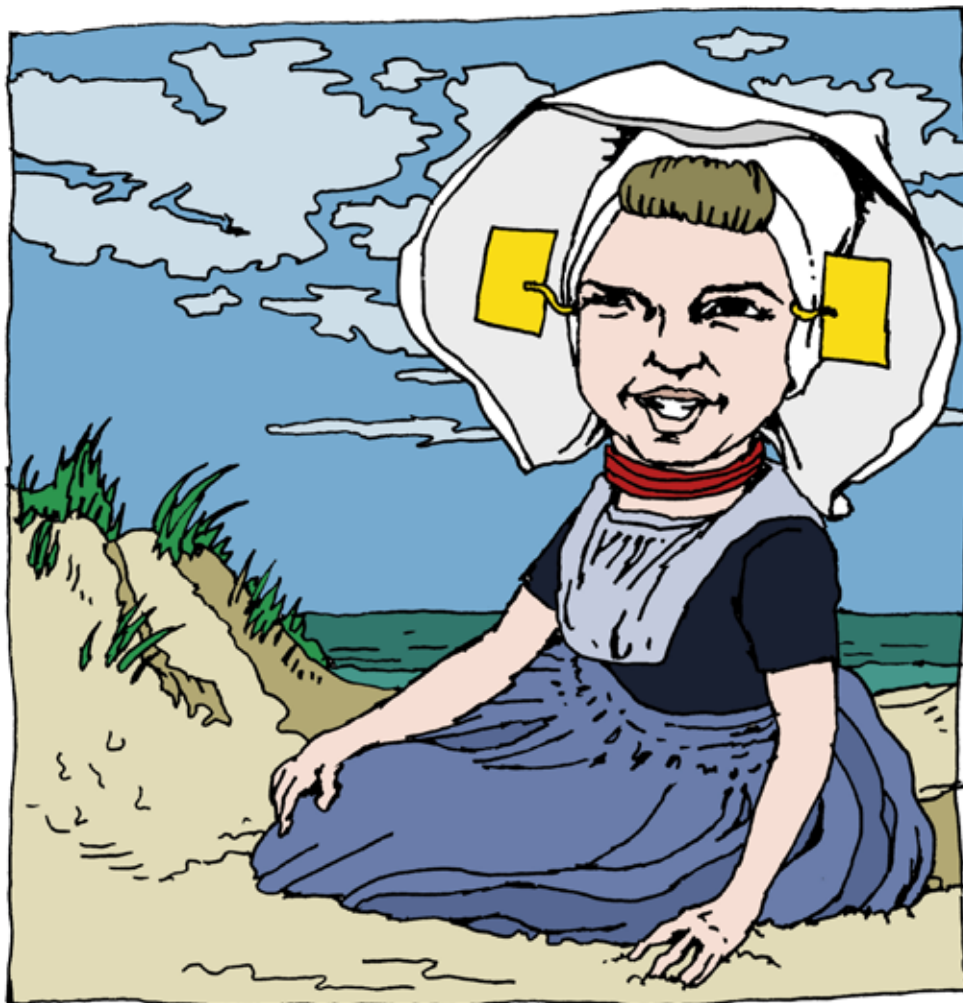
Ik heb er wel eens over gedacht, een Instagram-account beginnen met de sufste foto's aller tijden. Een boterham met pindakaas met een misplaatst filtertje en 3 sneue pinda's als garnering, een verslaglegging van een dag op kantoor, geen foto's van een avond feesten maar juist van de volgende dag comateus op de bank. Bij wijze van protest. Het leek me toch iets te veel moeite, en ik durfde het niet, want wat als niemand me zou volgen?

Ironisch en triest, want iedereen heeft saaiere dagen. Zelfs als je werk 'een uit de hand gelopen hobby' is of je studie 'een passie', zijn er momenten in het leven die minder leuk of interessant zijn. Helaas zullen weinig mensen dat toegeven. Saai, verveling en niks doen worden vermeden als de pest. Druk zijn is geworden tot een soort statussymbool: het teken dat je hard aan de weg

aan het timmeren bent. Ben je niet bezig, dan ben je af, zelfs in de zomervakantie.

Maar waarom? Wat is er precies mis met een beetje hangen op de bank/in het Van der Werffpark (of Cronesteyn, als je van een beetje avontuur houdt)/op een Nederlands strand? Niks, lijkt mij, en het is ook nog beter voor het milieu en je portemonnee.

Blijf dus gewoon eens in Leiden deze zomer. Doe helemaal niets, en draag het met trots. Mijn like heb je.

GA WEGI!

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Nederlanders hebben het op vier na beste paspoort ter wereld. Kies een willekeurige plek op de wereldkaart: grote kans dat je er kan komen. Op de door mensen bewoonde wereld zijn er vrijwel geen plekken waar we niet heen kunnen.

Dat is voor de meeste mensen op de wereld nog zo vanzelfsprekend niet. Wij kunnen zonder veel problemen een wereldreis maken, maar als je toevallig een Keniaans, Chinees of Cubaans paspoort had gehad, lag de wereld helemaal niet zo voor je open.

Mensen die het geluk hebben gehad op ons kleine stukje land te zijn geboren, hebben zo de kans om de héle wereld te ontdekken. Om in onze vrije tijd (nog zo'n voorrecht) te gaan reizen.

Zonde om dat paspoort in de la te laten liggen, om voor de duizendste keer hetzelfde terrasje op te gaan.

Het is lastig om 'het reizen' te verdedigen zonder in tenenkrommende clichés te vervallen. Jezelf vinden, horizons verbreden, dat soort dingen. Nu kan een goed getimede *happy* paddenstoelenpizza in een Sri Lankaans partyhostel best gezellig zijn, maar veel dichterbij jezelf kom je er echt niet door. Je bent al bij jezelf, namelijk. Daarvoor hoeft je niet op het vliegtuig te springen.

Want ondanks ecologische voetafdrukken, het imago van hostels vol zuipende, elitaire, witte cultuurbarbaartjes en überhaupt de totaal exploderende toeristensector, zijn er veel redenen om toch w l lekker weg te gaan, deze vakantie.

Op reis gaan h eft ook niet per se met het vliegtuig. Je kan wielrennen. Of met de trein. Veel georganiseer is het ook niet. De meeste reizen zijn met een standaardpakketje prima te overleven: een paspoort, kleding, en natuurlijk geld. Want goed reizen is een luxe, dus het kost geld. Net als muziekfestivals en alcohol. Kwestie van keuzes maken. Een reisgenoot is ook niet nodig, trouwens. In je eentje op vakantie gaan is een heel grote aanrader.

Het grootste voordeel: je bent niet thuis. Escapisme is een excellente reden om te vertrekken. Je omgeving veranderen, dat kan namelijk niet. Maar je kan jezelf er wel eventjes uit verwijderen.

Als de sleur van de collegezalen je naar de keel vliegt. Of als je denkt een ongeluk te begaan als je nog één keer iemand op een zonovergoten terras hoort verzuchten hoe dr k hij of zij het wel niet heeft. Als je bemoeizuchtige ouders hebt, of docenten, ook al ben je lang en breed volwassen.

Nog erger: je hebt vakantie, officieel, maar eigenlijk voel je je nog steeds opgejaagd. Er zijn klusjes, scripties, zorgen over de toekomst. Thuis ben je nooit echt weg. Niets lekkerder dan een paar (honderd, duizend) kilometer afstand tussen jou en de rest te leggen. En al die dingen worden een stuk minder irritant, als je even weg bent geweest.

Sterker nog, waarschijnlijk ga je ze zelfs missen. Ongelofelijk maar waar: zelfs het schrijven van een scriptie kan heel leuk lijken, gezien vanaf de andere kant van de wereld.

Schrik niet als je er opeens zelfs zin in krijgt.

AFSCHEID VAN LEIDEN

Vorige week leverde ik mijn tweede scriptie in. Onaangekondigd en zonder mijn scriptiebegeleider na ons eerste gesprek nog gezien te hebben, natuurlijk. Je moet dit soort dingen wel in stijl doen. Daarmee komt er voor mij een einde aan vijf jaar studeren in Leiden. Wat heb ik in die jaren nou eigenlijk geleerd, behalve de kunst van het ontwijken van scriptiebegeleiders en studieadviseurs? Toch nog aardig wat, als ik eerlijk ben.

Een van de eerste dingen die ik hier leerde was dat de Randstad toch echt een andere wereld is dan het Brabant waar ik opgroeide.

Ik weet nog hoe ik in mijn eerste week met grote ogen aanschouwde hoe een man de caissière in de supermarkt de huid vol schold. Het meisje schold gewoon terug. Opgelost.

Hoewel ik de eerste maanden genoot van mijn nieuw verworven vrijheden – geen hele dagen meer op school hoeven zitten, kunnen beginnen met koken om half elf 's avonds, urenlang hetzelfde obscure Queen-nummer achter elkaar draaien zonder dat er iemand boos werd – viel het eerste jaar in Leiden me enorm tegen.

Mijn studie was niet wat ik ervan verwacht had, en ik ontmoette maar geen mensen met wie ik zo goed kon opschieten als met mijn vrienden in Brabant. Ik raakte teleurgesteld in de universiteit en het studentenleven. De zomer na mijn eerste jaar heb ik wekenlang bij mijn ouders thuis naar het WK voetbal en de Tour de France zitten kijken, zodanig dat een dorpsgenoot mijn moeder bezorgd aansprak en vroeg:

'Zeg, heb jij een blonde dochter die altijd bij het raam voor de tv zit?' Er moest iets gebeuren.

In mijn tweede jaar ging ik er een studie bij doen en alles veranderde. Ik moest weer aan het werk en begon eindelijk weer eens echt nieuwe dingen te leren, en belangrijker nog: ik ontdekte eindelijk waar mijn interesses liggen. Veel waardevollere dingen kun je in je studentenjaren niet leren.

Ik begon te reizen naar oud-Sovjetrepublieken waar ik mezelf met mijn gammele Russisch in het diepe gooide en besloot dat ik deze landen helemaal wilde doorgronden. 'Nou, succes daarmee', lachte een Russische vriend toen ik hem dat op een sneeuwrijke zondag in Sint-Petersburg vertelde. 'Ik ben hier al mijn hele leven en ik snap er nog steeds niets van.'

In Leiden kwam ik er al snel achter hoe belangrijk geluk is. Na een paar keer onsuccesvol hospiteren in studentenhuizen met twintig kandidaat-kamerbewoners sprak mijn vader toevallig iemand die weer iemand kende die nog wel een kamer vrij had in zijn pand. Zo werd ik vanaf mijn eerste dag in Leiden bewoner van een ruime kamer met eigen keuken en badkamer. Puur toeval.

Later kreeg ik nog een keer per toeval een stage in mijn schoot geworpen en werd ik door stomme pech een aantal keer afgewezen voor stages, beurzen en andere dingen die van levensbelang lijken op het moment van de afwijzing. En al doe ik soms alsof het niet zo is, in de collegebanken heb ik ook heus wel wat geleerd.

Laatst vond ik een paper terug uit mijn eerste jaar. Destijds was ik er best tevreden over, nu moffelde ik het geschrokken weg onder een stapel oud papier.

Natuurlijk brak ik ook de nodige werelduurrecords schoonmaken als mijn ouders zouden langskomen en ondervond ik het eerste gebod der Leidse studenten – gij zult nooit rond etenstijd naar de Jumbo bij het station gaan – aan den lijve.

Ik leerde ook dat het leven zich niet laat plannen. Dat die ene persoon je leven kan binnenwandelen op een moment dat je met heel andere dingen bezig bent. En dat je daar nog veel meer van leert dan van al die reizen bij elkaar.

Na vijf jaar ben ik twee diploma's, een hoop ervaringen en vriendschappen rijker. Maar een vooropgezet plan was er niet. Ik deed ook maar wat.

MARIT DE ROIJ is student geschiedenis en Russische studies (en is bezig met een crowdfunding voor haar vervolgmaster in Oxford (zie <https://helpmijnaaroxford.com>))

Onderweg je eigen geit slachten

Dispuitspreses Jelle Schellekens (20, geschiedenis): 'Met dertig Masai-krijgers, veertig ezels en een stuk of tien geiten trokken we vier dagen door de Keniaanse wildernis. We sliepen in tenten. De krijgers hadden nog nooit met zo'n grote groep ons ezels lenen en uit omliggende dorpen ons ezels lenen en uit omliggende dorpen kopen. Ook hadden ze messen en zwaarden bij zich om ons te beschermen tegen het wild. Dat was ook wel nodig: een paar meter van ons vandaan is nog een buffel gegrepen door een leeuw. De ezels sjouwden niet alleen onze tenten mee, maar ook ons bier. Tusker bier was het, Oost-Afrikaans, erg lekker.

'Onderweg hebben we alle geiten opgegeten. Ik heb er ook zelf een geslacht. Als vleeseter vind ik dat je dat een keer moet hebben gedaan. Een paar Masai hielden het beest bij de poten beet. In een paar halen sneed ik z'n keel door. In een halve minuut was-ie doodgebloed. Het is nog een truc om het beest goed te villen en de organen te verwijderen. Dat hebben de krijgers gedaan.

'Na de trektocht gingen we op safari. Giraffen, leeuwen, zebra's, cheeta's, olifanten en hyena's, we hebben ze allemaal gezien. Maar we hebben ook de sloppenwijken en het bestuurlijke centrum van Nairobi bezocht. Daar zijn we ook nog naar nachtclub "Black Diamond" geweest. We kregen we daar wel heel veel aandacht: tachtig procent van de aanwezige vrouwen bleek prostituee te zijn. Verder waren er vooral oudere westerse mannen, misschien waren dat sekstoeristen.' SVL

Wie: Quintus-dispuut Da Vinci

Waar: Kenia

Wanneer: 12-29 januari

Kosten: €2500 per persoon

EINDELIJK EVEN ZONDER

De zomer is ideaal voor onderzoek, al wordt het steeds lastiger

Wat nou vakantie? Veel wetenschappers gebruiken de zomer juist om eindelijk het archief in duiken of de laatste hand te leggen aan een artikel of boek. Maar die kostbare onderzoekstijd wordt steeds schaarser.

DOOR VINCENT BONGERS 'Onderzoek doen deze zomer, dat zou leuk zijn!' Maar, treurt universitair hoofddocent wiskunde Floske Spieksma: 'No way dat ik daar tijd voor heb. Het koude zweet breekt het me al uit als ik me bedenken wat ik allemaal nog moet doen: nakijken, de hertentamens afmaken, een pro-

movenda door haar proefschrift helpen. Ik ben met mijn vak (mathematische besliskunde, *red.*) maar een eenmansgroep en moet ongeveer alles zelf doen. Ik doe het met veel enthousiasme, maar acht masterscripties begeleiden, is best wel veel. Daar ga je eigenlijk een beetje dood aan.'

Veel wetenschappers gebruiken de periode in juli en augustus wel voor onderzoek. En dat is broodnodig, zo blijkt. 'Ik kom in de zomermaanden pas echt aan schrijfwerk toe,' zegt hoogleraar arbeidsrecht Barend Barentsen. Maar om dat voor elkaar te krijgen zijn goede

afspraken met studenten noodzakelijk. 'Het nakijken van tentamens en hertentamens is niet zozeer het knelpunt. Bij rechten vallen die - op een paar paniekmondelingen na - niet echt in de zomermaanden. Maar studenten komen nu pas op stoom met hun afstudeerscriptie: als je dan niet oppast, zit je de hele zomer scripties te begeleiden. Dan kom je of niet toe aan vakantie, of onderzoek.'

Vroeger, geeft Barentsen toe, 'zat ik soms vanaf een camping in Frankrijk met een student te sms'en over een scriptie'. Dat is nu anders: 'We hebben besloten dat we niet begeleiden in de zo-

mermaanden. Tegen de studenten zeggen we dat het geen zin heeft om ons vanaf 15 juli te mailen. Half augustus staan we weer voor ze klaar. We willen niet alles op alles zetten om een student in augustus te laten afstuderen, als er pas halverwege juli een concept van een scriptie ligt.'

Ook universitair docent geschiedenis Patrick Dassen koestert de zomermaanden. 'De rest van het jaar is het toch hapsnap: af en toe kom je toe aan een artikel, of is er een dag dat je een boek kunt lezen. Ik geef veel onderwijs, heb de nodige bestuurlijke taken en zie

STUDENTEN

hoe mijn mailbox vol blijft druppelen.' Momenteel is hij (her)tentamens aan het nakijken. 'Verder was deze week de deadline voor de bachelorscripties. Die wil ik zo snel mogelijk lezen en beoordelen, want ik ga eind juni op vakantie. Als ik half juli terugkom, heb ik een week of zes om onderzoek te doen. Het is belangrijk dat je echt de tijd neemt om goed na te denken en tot vernieuwende inzichten te komen. Dat kan alleen maar als je echt niets anders aan je hoofd hebt.'

'Ik vind al die studenten heel gezellig,' zegt universitair docent politicologie Tom Louwerse. 'Maar het is wel lekker dat er ook periodes zijn zónder, zodat je ongestoord kunt werken. Bij politieke wetenschap hebben we de scriptiebegeleiding zo georganiseerd dat vrijwel alles eind juni klaar is. Heel prettig, want dan gaat het niet je zomer domineren en heb je de nodige tijd om onderzoek te doen.'

Ook Marloes Petrus, postdoc microbiologie, profiteert van die rust. 'Ik begeleid van januari tot juni bachelor- en masterstudenten bij hun stage in de laboratoria. Voor mijn eigen onderzoek moet ik vaak wachten om bepaalde apparatuur te gebruiken. Nu lopen die stages op hun eind, en kan ik meteen een centrifuge pakken als ik die nodig heb. Ik ben eigenlijk de hele zomer in het lab bezig.'

Louwerse gaat wel op vakantie in de zomer. 'Dat is belangrijk. We vergeten hier wel eens dat er stelselmatig wordt overgewerkt. Ik heb het idee dat lang niet iedereen bij ons al zijn vakantiedagen opneemt.'

Lang niet alle docenten kunnen zes weken onderzoek doen. 'Bij psychologie hebben we blokonderwijs', aldus universitair hoofddocent Véronique De Gucht. 'Ik heb een beetje het ongeluk dat ik twee vakken geef én coördineer in het laatste blok. Dat betekent: deze week nog tentamens, de eerste week van juli hertentamens, die nog nakijken, waarna half juli nog inzage volgt. Vanaf 15 augustus beginnen veel van mijn bestuurlijke werk-

zaamheden alweer. Je wilt ook nog op vakantie, en dus blijft er nauwelijks tijd over voor onderzoek. Het wordt steeds lastiger om in de zomer extra te lezen en na te denken over nieuwe stappen in je onderzoekslijn. Daar reserveer ik de vakantie voor, maar ook dit schiet er voor een deel bij in.'

Spieksma wordt 'gallisch van al de bureaucratistische handelingen' die ze moet verrichten. 'Daar raak je dan net van over de rooie.'

De Gucht: 'We stoppen veel meer tijd in alle regeldruk. De administratie neemt steeds verder toe, de antwoordmodellen voor tentamens moeten steeds uitgebreider. Daarbovenop komen de tentameninzages en de nabesprekingen. Vakken worden geëvalueerd door de studenten en als coördinator moet je vervolgens reflecteren op deze evaluaties. Het gaat maar door en slokt steeds meer tijd op. Je komt met je uren niet meer uit. En als je niet uitkomt, dan ga je rooibouw plegen op je onderzoek. Of op je vrije tijd. Of op allebei.'

Zo ontstaan verschillende groepen medewerkers. 'Er zijn onderzoekers die grote subsidies hebben binnengehaald en zeer weinig onderwijs geven. Er zijn docenten die vrijwel alleen onderwijs geven. En de groep medewerkers die onderwijs, onderzoek en bestuur combineert, staat het meeste onder druk.'

De werkdruk komt ook vaak aan bod in de universiteitsraad, waarin De Gucht zetelt als lid van de partij FNV Overheid. Ook in de gisteren gepubliceerde Personeelsmonitor blijkt het een belangrijke klacht onder medewerkers te zijn (zie hiernaast).

'Ik vind dat hogerop in de organisatie dit punt onvoldoende erkend wordt', vervolgt De Gucht. 'Onderwijsluwe periodes verdwijnen steeds meer. Sterker nog, die zijn er nauwelijks nog. Je moet het onderzoek steeds meer in kleine stukjes doen. Maar als je onafgebroken met iets bezig kunt zijn, is dat veel beter is voor de creativiteit.'

MONITOR BEVESTIGT: HOGE WERKDruk

De klagende docenten staan niet alleen. De werkdruk aan de Universiteit Leiden is hoog, blijkt uit de Personeelsmonitor 2018.

DOOR BART BRAUN De Personeelsmonitor is een groot onderzoek dat de universiteit elke paar jaar laat uitvoeren. Die van dit jaar is net uit: 2821 medewerkers deden mee, van prof en promovendus tot portier. De verdeling tussen wetenschappelijk en ondersteunend personeel is vrijwel 50-50.

Het goede nieuws: gemiddeld zijn we tevreden, betrokken bij de universiteit, trots op ons werk, en blij met de mate van zelfstandigheid in ons werk. De arbeidsomstandigheden en de samenwerking met collega's worden als positieve punten benoemd. Verbeterpunten zijn de werkplekken en de ICT.

Het slechte nieuws: het kopje 'werkdruk' trekt lagere cijfers. Het wetenschappelijk personeel geeft hun werkdruk-situatie gemiddeld een 5; docenten en hoogleraren nog ietsje lager. Met name bij Geesteswetenschappen, FGGA en Archeologie wordt veel druk ervaren. Van de mensen die zeggen tijd te kort te komen, geeft meer dan 90 procent aan dat ze vooral te weinig tijd hebben voor onderzoek. Onderwijs (35 procent) staat op de tweede plek. De stelling 'Ik kan mijn werk uitvoeren binnen mijn contracturen' mocht op juistheid beoordeeld worden met een cijfer tussen 1 en 10. Medewerkers van het onderwijsinstituut ICLON gaven hiervoor een 4,8 - het hoogste cijfer. Geesteswetenschappen gaf gemiddeld een 3,4.

Aan de andere kant: op de vraag of men het emotioneel en fysiek allemaal nog aan kan, wordt wel weer positief geantwoord. De universiteit wil er desondanks mee aan de slag. 'Dit thema vraagt universiteitsbreeds aandacht. Daarnaast zijn er aandachtspunten voor specifieke organisatieonderdelen', meldde zij bij het verschijnen van het onderzoek.

Ook de sociale veiligheid kan beter: 15 procent van de ondervraagden had in het voorgaande jaar te maken gehad met ongewenst gedrag - en meer dan de helft van die groep heeft dat vervolgens nergens anders gemeld dan in deze monitor.

Dat gaat vooral over roddelen en uitsluiting, maar ook verbaal geweld (128 keer) en ongewenste intimiteiten (16 keer). De boosdoeners zijn meestal collega's of leidinggevenden.

61 van de ondervraagden gaven aan het afgelopen jaar getuige te zijn geweest van schendingen van de wetenschappelijke integriteit. Ook die lijken niet altijd gemeld te worden: bij het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit kwamen dit jaar veertien meldingen uit Leiden binnen.

De medewerkers van de faculteit Archeologie zitten het minst lekker op hun plek, vermoedelijk mede dankzij de grote onderwijsvernieuwingen van de afgelopen tijd. De archeologen vinden niet alleen de werkdruk te hoog, ze waarderen de werksfeer als ook onvoldoende, en hun direct leidinggevenden eveneens. Ze vinden daarnaast dat ze slecht op de hoogte worden gehouden van bestuurs- en beheerszaken.

IJscokarrenkunst, al dan niet gesmolten

Serie over verborgen collectie van De Lakenhal

Waarom is dit in hemelsnaam onderdeel van onze collectie, vraagt **Eliza Jordaen** zich regelmatig af. De vierdejaars student culturele antropologie loopt stage bij Museum De Lakenhal en stort zich de komende tijd in *Mare* op de verborgen schatten.

DOOR ELIZA JORDAAN Zomer: broeierige dagen waarin de zonuren talrijk zijn en Leidenaren puffend van de hitte over straat flaneren. Dit betekent maar één ding: afkoelen met ijs! De ijsconsumptie neemt uiteraard aanzienlijk toe zodra de temperaturen stijgen. Dat Leiden goede ijszaken kent weet ik inmiddels na een aantal jaar smaakpolitie spelen.

Wat mij deze week echter verbaasde is dat Museum De Lakenhal een heuse ijscokar in de collectie heeft. Wat doet dat object in een museum voor kunst, kunstnijverheid en geschiedenis van de stad Leiden? Een zwart metalen fietsframe met voorop een logge witte bak met daar bovenop een uitklapbaar zonnenscherm. Alle functionaliteiten om ambachtelijk

Italiaans schepijs zo koel mogelijk aan gretige kinderhandjes te overhandigen. Het voorwerp oogt zó alle-daags, dat het wel conceptuele kunst moet zijn, toch?

Het deed me denken aan Pop Art, waarbij voorwerpen worden uitvergroot en vervreemd, vaak op ironische wijze. Het draait voor kunstenaars om het bevragen en bekritisieren van massacultuur en -consumptie. Ogenscheinlijk onopvallende gebruiksvoorwerpen, die vreemd aandoen in een museum, worden verheven tot kunst.

Maar nee, mijn associatie was onjuist en niet van toepassing. Collectiestuk 9674 blijkt een historisch Leids icoon te zijn. De *IJscokar van Belfi* behoorde toe aan een familie van befaamde Italiaanse ijsmakers, die sinds de jaren '40 in Leiden werkzaam was en dagelijks fietsend de stad door-

IJscokar van Belfi, bijgenaamd Pino, eerste helft 20ste eeuw. Maker Anoniem. Materiaal: hout, metaal, rubber, textiel. Collectie Museum De Lakenhal

James Dive, *Hot With The Chance of a Late Storm*, 2006. Created at the The Glue Society for 'Sculpture by The Sea', Sydney, Australia. Foam, Fibreglass. Foto Derek Henderson & Jim Parry

kruiste op deze schitterende kar. Een van mijn collega's weet direct een jeugdherinnering op te rakelen: de bijnaam van de ijscoman was 'Pino' en immer stond hij op dezelfde plek op de brug bij de Jan van Houtkade. Jaar in, jaar uit. Tot hij in 2002 met pensioen ging en zijn bakfiets schonk aan Museum De Lakenhal.

Ik kwam in mijn zoektocht een ijscokar tegen die misschien nog bijzonderder is. Want wat als de zomerse hitte te veel wordt? Het werk *Hot With the Chance of a Late Storm* (2006) is een sculptuur in de vorm van een gesmolten ice cream truck. Van het kleurrijke wagentje is weinig meer

over dan een druipende substantie. Vanaf de stenen stoep stroomt het zo het strand op. Als lid van kunstenaarsinitiatief 'The Glue Society' liet James Dive zich inspireren door de smeltende eigenschap van ijs, om daarmee de opwarming van de aarde onder de aandacht te brengen. Hierin is het haast in alles een tegenhanger van *De IJscokar van Belfi*. Waar de Leidse kar alle-daags, van historische aard en functioneel is, is dit werk conceptueel, confronterend, vervreemdend en opvallend.

Twee ijscokarren: historisch of artistiek. Vast of vloeibaar. Conceptueel of alledaags. Beiden even museumwaardig.

Natuurlijk: pilsen in Pilsen

Záhlinice

Sochy na záhlinickém hřbitově, hospoda U čápa, kostel,
Záhlinické ulice

Jorieke Besselink (21, international studies): 'Het bijzonderste van de reis was een dag kanoën op een heel spannende rivier met allemaal obstakels. Dat was heel erg cool. Er is ook een aantal kano's omgeslagen.

'Verder hebben we een kroegentocht gedaan, samen gedeineerd, en natuurlijk pils gedronken. Het eerste pils ooit is daar gebrouwen. Ook is er een enorm gangenstelsel onder de stad waar we doorheen hebben gelopen: underground Pilsen. Ze zeggen dat die tunnels gebouwd zijn nadat de overheid had besloten dat er 's avonds geen bier meer mocht worden gedronken. Want ondergronds zie je toch niet of het licht of donker is.

'Het was heel tof dat we met zo'n grote groep waren. We vertrokken als één groep, en zijn ook echt samen teruggekomen. Als we elkaar nu zien op de vereniging drinken we ook nog samen een biertje.

'Een dieptepuntje was de busreis op de heenweg. Die was heel erg lang, twaalf uur, en de chauffeurs spraken amper Engels of Duits. We hebben maar twee stops gemaakt en de wc mocht niet open.' SW

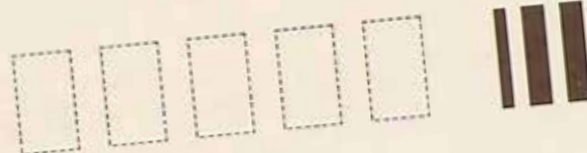

Wie: SSR

Waar: Pilsen, Tsjecho

Wanneer: 10-13 mei

Kosten: €175

VERLOST UIT DE KLUWEN

Auteurs beschrijven groepsdwang en uitsluiting bij studentenverenigingen

Ideaal voor op het strand of in de hangmat: *Mare* las de corpsromans *Het dispuut* van Viktor Frölke en *Zo doen we dat hier* van Martje van der Brug en sprak met de auteurs over hun studententijd. 'Vernederen is ook leuk om te doen!'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Waarom vormen mensen groepjes en doen ze hun best anderen uit te sluiten? vroeg Martje van der Brug (59) zich af. 'Het zit in iedereen. Uitsluiting is een interessant thema voor een roman. En bij het studentencorps neemt groepsvorming de meest extreme vormen aan.'

In *Zo doen we dat hier* beschrijft Van der Brug hoe rechtenstudent Dirk een ongeluk op een borrel

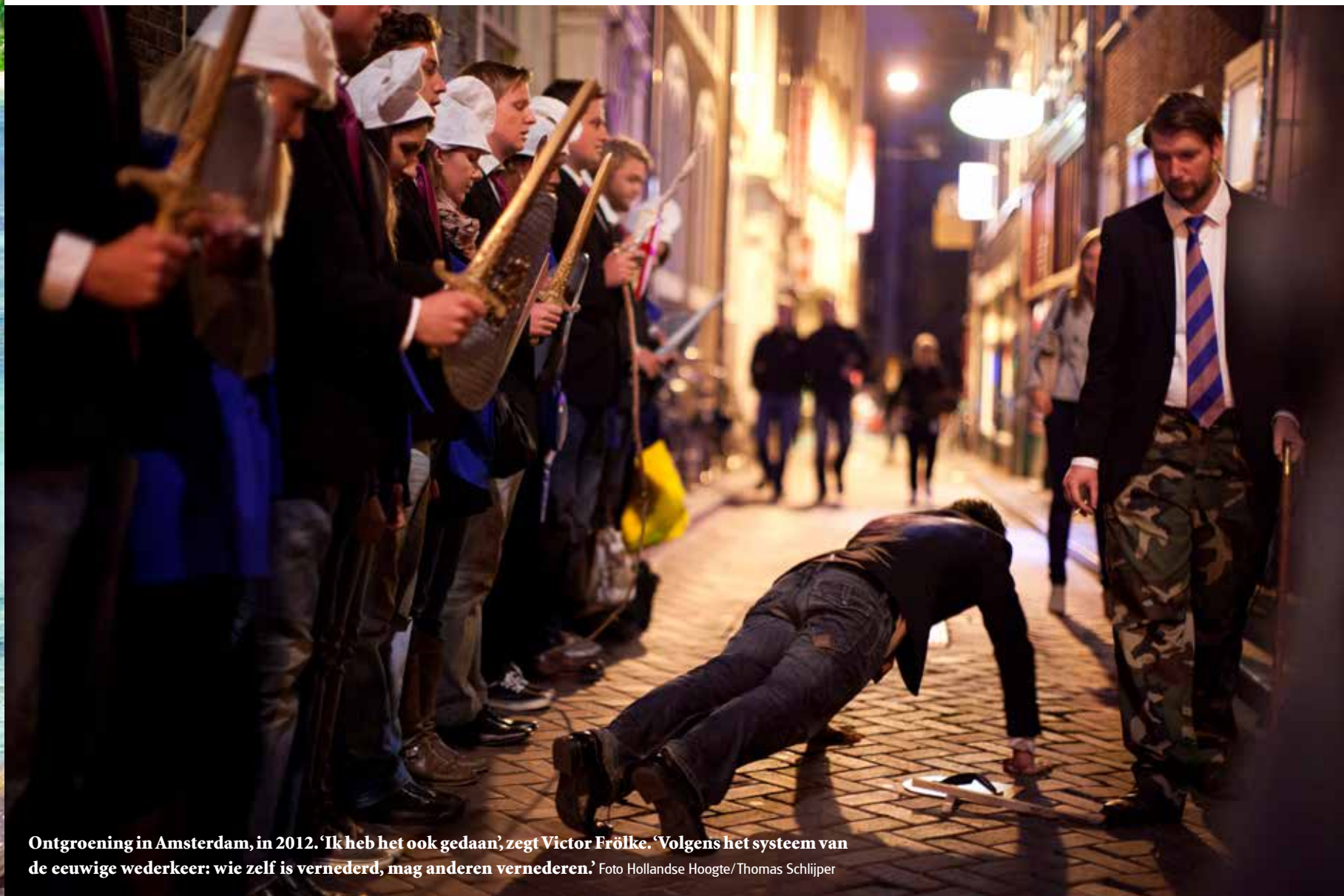
van zijn studentenvereniging Concordia veroorzaakt, waarbij een sjaars een dwarslaesie oploopt. Het leidt ertoe dat hij niet langer welkom is op de sociëteit en in zijn studentenhuis. Noodgedwongen trekt hij weer bij zijn ouders in. Ondertussen stelt de vereniging alles in het werk om het Openbaar Ministerie en de pers er geen lucht van te laten krijgen. Het slachtoffer en zijn familie doen dan ook geen aangifte.

'In het geval van Dirk is het domme pech', beschrijft Van der Brug haar verhaal. 'Hij valt met zijn dronken kop op de rug van een nuldejaars die op de grond ligt. Maar de vereniging behandelt het ongeluk als een excus.' Volgens haar schieten corpora

meestal in de kramp bij incidenten. 'Ze dekken ze die liever toe en handelen ze het af met hun interne systeem. Dat zie je ook bij Vindicat: leden die iets verkeerd doen worden geschorst of geroyeerd. Het OM wordt erbuiten gehouden.'

Tegelijkertijd begrijpt ze die houding wel. 'Verenigingen liggen bij de pers onder een vergrootglas. Het corps is elke keer aan de beurt, ook als er iets kleins gebeurt.'

De roman *Het dispuut* van Viktor Frölke (51) handelt over filosofiestudent Tristan Oleander die uit nieuwsgierigheid lid wordt van het Amsterdamsch Studenten Corps. Net als Frölke zelf, die zijn eerste studiejaar wel als 'knor' (niet-lid) doorbracht.

Ontgroening in Amsterdam, in 2012. 'Ik heb het ook gedaan', zegt Victor Frölke. 'Volgens het systeem van de eeuwige wederkeer: wie zelf is vernederd, mag anderen vernederen.' Foto Hollandse Hoogte/Thomas Schlijper

VAN HET CORPS

‘Maar toen had ik moeite om contact te maken met andere studenten. Uit nieuwsgierigheid heb ik in 1987 aangeklopt bij het corps.’

Tristan sluit zich aan bij dispuut Multatuli, dat te boek staat als gematigd en intellectueel, maar waar de leden elkaar toch ook voortdurend vernederen. Hoewel Tristan twijfelt of hij zich niet razendsnel uit de voeten moet maken, wint zijn nieuwsgierigheid het. Maar als een dramatische gebeurtenis tijdens een dispuutsreis naar Lebak in de doofpot wordt gestopt en de daders onder strafvervolgning uitkomen, ziet hij geen andere uitweg dan zelf een daad te stellen.

‘Het verhaal is een gedramatiseerde versie van de werkelijkheid’, zegt Frölke. ‘Het zou kunnen gebeuren.’ Zelf trad hij voor 1111,11 gulden toe tot B.E.E.T.S. ‘Het meest softe dispuut van Amsterdam. Maar ook daar zijn dingen gebeurd die verkeerd waren gelopen als we nog meer bier op hadden gehad. Ik vertel niet wat, dat is geheim.’

Frölke wilde al jaren een boek over het corps schrijven. ‘Het is een heerlijk universum om een verhaal in op te zetten. Vooral de groepsdwang en vernedering vind ik fascinerend. Zelfs als je je voorneemt jezelf te blijven, word je meegesleept in de dynamiek van de groep. En vernedering is binnen het corps geïnstitutionaliseerd, het is onderdeel van het systeem. Je wordt als nul met z’n allen in een hok gestopt en vernederd opdat je allemaal gelijk wordt. Ja, ik heb het zelf ook gedaan, volgens het systeem van de eeuwige wederkeer: wie zelf is vernederd, mag anderen vernederen. Het is ook leuk om te doen.’

Toen het idee voor het boek concreter werd, besloot hij zich uit te schrijven als lid, zodat hij er ‘onpartijdig’ over kon schrijven. ‘Je moet niet bang zijn om mensen te beschadigen. Het duurde trouwens eindeloos voordat ik uit de kluwen van het corps was verlost. Het corps heeft sektarische trekken: ze willen je erbij houden, zoals Scientology ook doet als je weg wil.’

Van der Brug werd in 1978 lid van Minerva, toen ze in Leiden geschiedenis kwam studeren. ‘Mijn vader zei dat het goed voor me zou zijn en dat ik er de man zou vinden met wie ik ging trouwen. Dat is niet gebeurd, ik ben getrouwd met een knor. Ik kwam uit Wassenaar waar iedereen lid werd van het corps, en hobbelde mee met de rest. Ik ging echt denken dat

ieder niet-lid een kneus is. Pas toen ik ging werken ontdekte ik hoe de echte wereld in elkaar zat. Maar ik kan het corps niet de schuld geven van m’n eigen kortzichtigheid. Ik dacht gewoon dat het de norm aller dingen was.’

Al tijdens het schrijven van haar boek kreeg ze kritiek van Minervareünisten. ‘Er waren zorgen dat ik de vereniging wilde *bashen*, maar dat is helemaal niet mijn bedoeling. Veel leden zijn onvoorwaardelijk trouw en vinden dat ik principieel niets over het reilen en zeilen naar buiten moet brengen.’

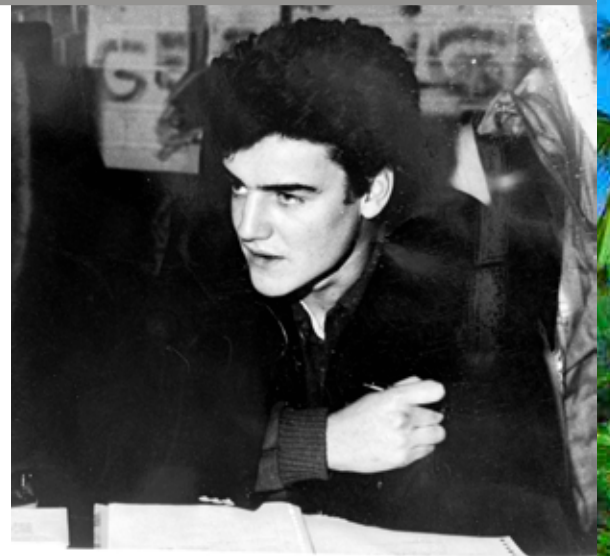
Ook Frölke kreeg weerstand. ‘De mensen van buiten de vereniging vonden het fantastisch, maar veel Amsterdamse corpsleden zijn er niet blij mee en vinden dat ik uit de school ben geklapt. Daarom besloot ik een discussieavond te organiseren, waarvoor ik alle dispuutshuizen uitnodigde. Er kwam een handjevol leden opdagen: heel laf, maar ook typisch corporaal. Het heeft me teleurgesteld, maar ook bevestigd in mijn oordeel dat het een sektarische gemeenschap is. Zodra ze geen antwoorden weten te geven, zwijgen ze je dood. Dat is ook een vorm van vernedering.’

Van der Brug deed voor haar boek ook research onder de huidige generatie studenten. ‘Ik heb gesproken met *inner circle*-leden van corpora uit het hele land die me precies vertelden hoe het er momenteel aan toegaat - op voorwaarde dat hun informatie onherleidbaar werd verwerkt. Ze wisten dat ze anders uit de groep zouden liggen.’

Concordia staat dan ook niet voor Minerva, maar voor een mengeling van verschillende corpora. ‘In tegenstelling tot Minerva is Concordia ongemengd, wordt de sociëteit “Toko” genoemd in plaats van “de Tent” en heet het bestuur “senaat”. Ik wilde dat het model zou staan voor een cultuur, niet voor een bepaalde stad.’

Het is ook overall hetzelfde, weet Frölke. ‘Ik liep laatst door Groningen en hoorde een stel corpsballen praten. Die herken ik onmiddellijk: brogues aan de voeten - die gaatjesschoenen -, saai overhemden - meestal blauw - zo’n jasje, katoenen broek en een hete aardappel in de keel. Toen ik ze hoorde praten, kreeg ik plaatsvervangende schaamte. Maar misschien heb ik zelf ook wel zo gepraat.’

En toch, zegt Frölke: ‘Ik heb er ook ongelooflijk veel lol gehad. Ik was actief in de almanakcommissie, maakte films met m’n jaargenoten en zat bij de

Boven: Viktor Frölke in zijn studententijd, 1989. Onder: Martje van der Brug boven op de leestafel van Minerva tijdens de clubinauguratie in 1978. Eigen foto's

HET CORPS HEFT SEKTARISCHE TREKKEN, NET ZOALS SCIENTOLOGY

toneelvereniging. En ik heb zat gekke dingen beleefd, zoals die nacht dat ik met m’n dispuut spontaan besloot met een busje naar Praag te rijden. Dat zijn leuke ervaringen die je zonder zo’n omgeving niet snel meemaakt.’

Van der Brug: ‘Het was zeker niet de mooiste tijd van m’n leven, maar dat komt vooral omdat ik volledig ben gesjeesd op de universiteit. Ik kon slecht omgaan met de vrijheid. Maar ik dank wel heel veel vrienden en een groot netwerk aan Minerva. En ik heb er ontzettend veel gelachen.’

Martje van der Brug, *Zo doen we dat hier* (2018). Uitgeverij Ambo/Anthos. 346 pp. € 19,95

Viktor Frölke, *Het dispuut* (2017). Uitgeverij Thomas Rap. 303 pp. € 20

Groeten uit...

Raften, hiken en hippie-yoga

JULIJSKE ALPE JULIAN ALPS • SLOVENIJA
A069 • Blejsko jezero • The Bled lake
SIDARTA, Ljubljana • Foto: © JANEZ SKOK

Christine de Jong (23, psychologie): 'Wat het leukst was? Dat is lastig om te zeggen. Veel mensen vonden het raften supervet: dat was heel actief en midden door de natuur. Blet was ook heel mooi, maar daar was dan weer niet zo veel te doen. En er waren grotten, die waren interessant. Maar die heb je overal wel.'

Verder hebben we een wandeltocht gemaakt met een nogal onduidelijke route, waardoor we twee kilometer extra moesten hiken. Maar er zijn geen grote dingen misgegaan.

'We hebben ook wat studiegerelateerde dingen gedaan, zoals een psychologische dansworkshop van een psychologe. In Slovenië is psychologie een van de moeilijkste studies om binnen te komen, een beetje zoals geneeskunde hier. Het is heel erg gericht op statistiek en de wetenschappelijke kant.'

'De vrouw van de workshop miste daarin de koppeling met het dagelijkse leven. Ze gaf een soort yoga maar dan in teractiever, en meer gericht op je lichaam en je gevoelens. Het was nogal een hippiegebeuren met mensen met dreadlocks en wierook, een beetje zweverig. Maar wel heel vet.' SW

0,40

Fleischmannov rebrinec
Pastinaca sativa var. fleischmanni
(Hladnik) Burnat

Slovenija

0,58

Slovenija

MKS - EXCLUSIVE, 1988
Marko Turk

PREDNOSTNO
Priority

Wie: Studievereniging der
Psychologie Labyrint

Waar: Ljubljana, Slovenië

Wanneer: 11-17 mei

Kosten: €350

U B L J A N A

Lonely Planet voor de hemel

Kijk eens wat vaker omhoog tijdens zomerse vakantienachten

Speciaal voor wie straks op vakantie gaat naar het Zuiden en 's nachts naar de sterren wil staren maakte *Mare* een sterrenatlas.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Binnen de bebouwde kom is het lastig sterren kijken. Op heldere nachten zijn er misschien een paar mooie te zien, maar de lichtvervuiling laat de meeste helaas verdwijnen. Daarnaast blijft het in Nederland 's zomers lang licht, waardoor het grootste gedeelte van de sterrenhemel vrijwel onzichtbaar blijft.

Een sterrenhemel in de natuur, als het donker is, is daarom des te spectaculairder. Reden genoeg om tijdens de zomervakantie eens wat vaker omhoog te kijken. Sander van der Wal, lid van de Werkgroep Leidse Sterrewacht, geeft workshops in vakantie-sterrenhemel-kijken. Hij hielp *Mare* bij het maken van de vakantie-sterrenkaart.

Maar eerst even uitleg: op de kaart op de volgende pagina's zie je de sterrenhemel, zoals je die vanuit Zuid-Europa kan zien. Als je iets hoger of lager zit, zal de hemel iets verschuiven. Omdat de aarde beweegt, verandert de sterrenhemel ook. Aan de linkerkant van de kaart zie je daarom een tijdslijn met dagen en tijden.

Zo zoek je het dus op: op 22 juni is deze sterrenhemel om 3 uur 's nachts te zien. Op 23 juli om 1 uur. Hoewel met het blote oog veel te zien is, is een verrekijker aan te raden.

Van der Wal legt uit hoe je het beste kunt beginnen: 'Een paar sterren zijn handig om te weten. Deze maanden kun je de zogeheten "zomerdriehoek" goed zien. Dat zijn drie heldere sterren: Deneb, Wega en Altair. De Deneb staat in het sterrenbeeld Zwaan. "Deneb" is namelijk Arabisch voor staart. De Wega staat zo goed als boven je hoofd, en dat is een van de helderste sterren in de hemel, dus die is heel goed en duidelijk te zien. De derde ster is Altair. Die staat in de Arend, ook een vogel. Ze zijn al snel zichtbaar, een halfuur na zonsondergang al.'

De Grote en de Kleine Beer zijn de bekendste sterrenbeelden, naast de welbekende dierenriem. De beren zijn te herkennen aan de vorm

van een steelpannetje. Van der Wal: 'Ze lijken ook veel meer op steelpannetjes dan op beren.' De lijn door de twee voorste sterren van de pan van de Grote Beer wijst altijd naar de Poolster. 'Die is vrij helder, het helderste van die groep.'

In de kop van de Grote Beer kan je, zelfs met het blote oog, een 'dubbelster' zien. De sterren Alcor en Mizar liggen daar op elkaar. Met de verrekijker zie je dat ook de kop van de Zwaan dubbel is: een felle gele ster, naast een zwakkere blauwe.

Het mooie van deze sterrenhemel is dat de Melkweg mooi zichtbaar is, zegt Van der Wal. 'Er zijn een paar plekken waar de Melkweg helder is. De helderste stukken zitten in de 'gamma' en 'beta' van de Zwaan.' Met 'beta' bedoelen sterrenkundigen de op een na helderste ster van een sterrenbeeld. Gamma is de derde.

'Stel, je begint met kijken: de zon gaat onder, en je zit te wachten terwijl het steeds donkerder wordt, zie je hier en daar wat sterren ontstaan. Je gaat daar dan ook een lichtere vlek zien in de Melkweg. Dat is een sterrenwolk, of in het Engels een *star cloud*.'

Als je de Melkweg ziet, kijk je rechtstreeks in een spiraalarm van ons sterrenstelsel. Die ziet er namelijk uit als een soort *spinner*, met een ronde kern en uitwaaiende spiraalarmen.

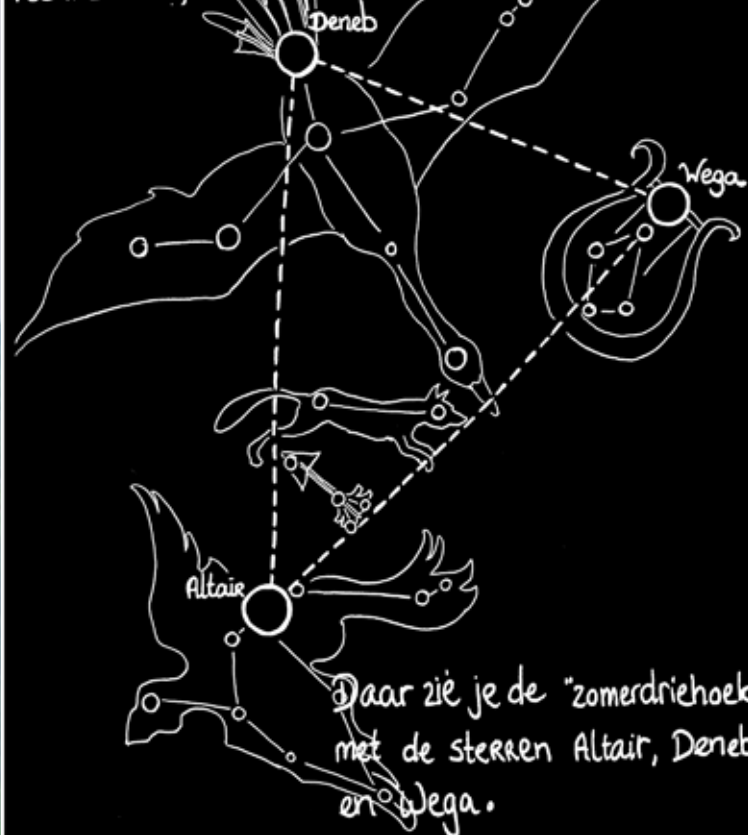
Van der Wal: 'Wij zitten op de rand van zo'n arm, en als je de ene kant opkijkt, kijk je recht de arm in, en zie je een helder stuk van de Melkweg. Als je de andere kant op kijkt, kijk je precies tussen die armen in, en is de Melkweg wat zwakker.'

Vanaf de aarde kan je nog een ander sterrenstelsel zien: de Andromedanevel. 'Dat is het andere grote melkwegstelsel in de lokale groep. Even uitleggen: sterrenstelsels zitten in groepen, en die van ons heet de lokale groep. Daarin zitten twee grote spiraalnevels: onze Melkweg, en de Andromeda. Hij is zo helder dat je hem met blote oog kan zien: een graad of drie, vier. Dat is acht keer zo groot als de maan. De maan is ongeveer een duim, dus je kan denken aan drie of vier vingers, als je ze ophoudt. Met een telescoop kan je zelfs de spiraalarmen zien.'

Dit is je startpunt.

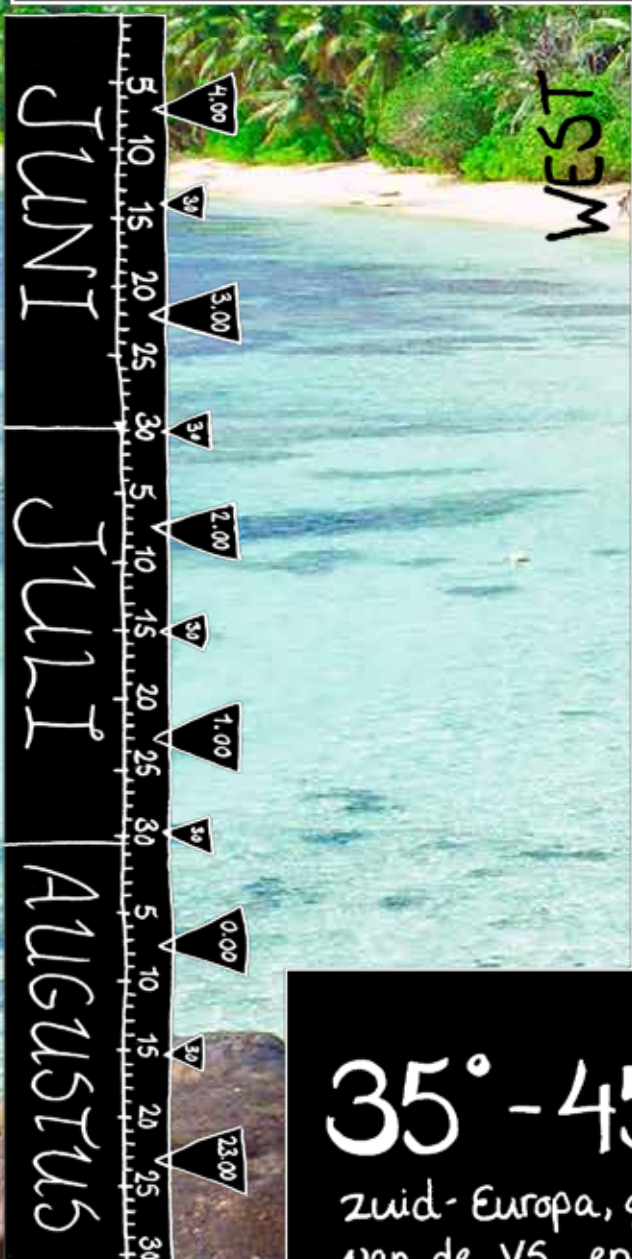
Het zenit
recht boven je hoofd

Noorderkroon

Draak

Grote Beer

35° - 45° NB

Zuid-Europa, groot gedeelte van de VS, en Noord-Japan

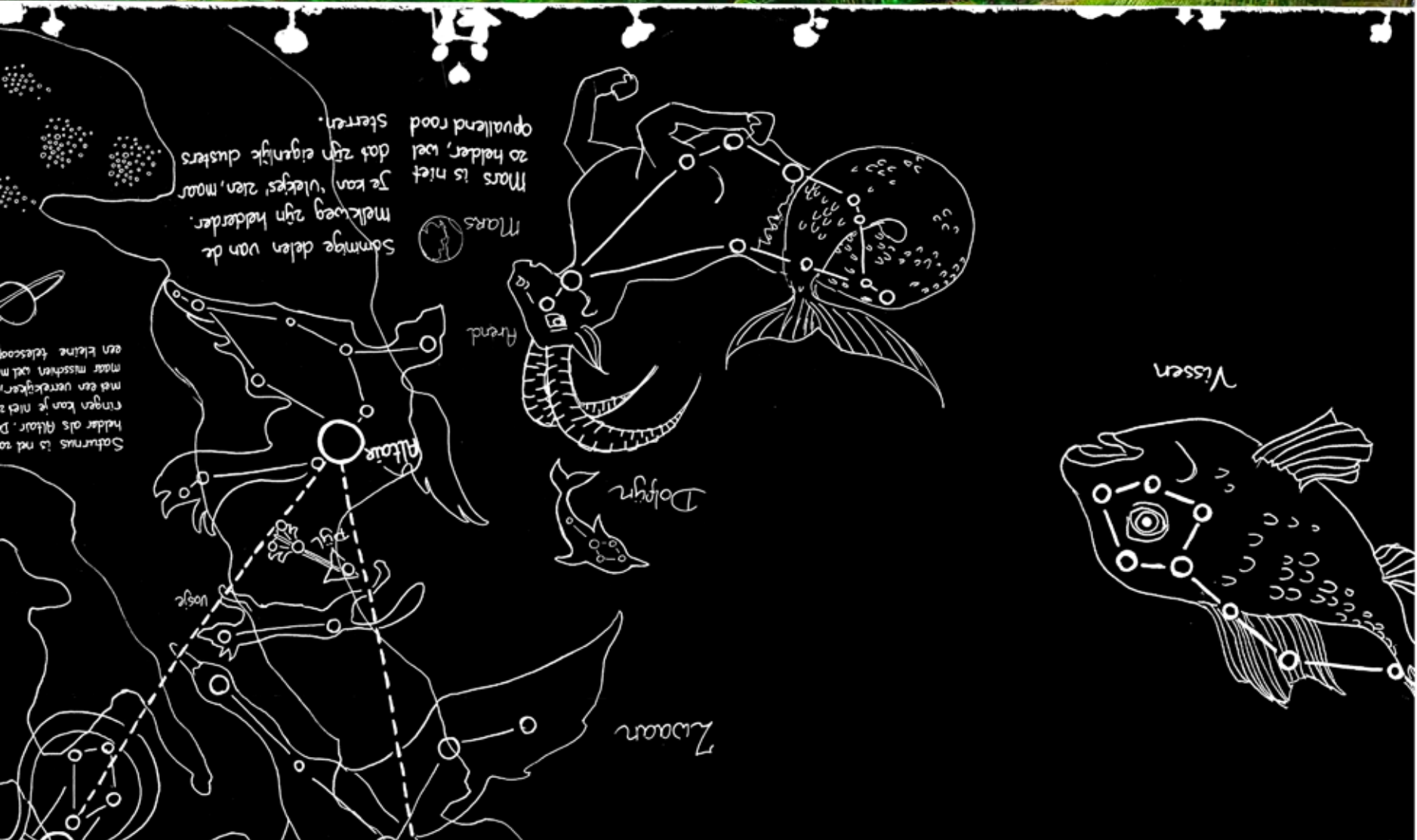

NOORD

Andromedanevel
Een gigantisch sterrenstelsel,
dat je met het blote oog
kunt zien. Het is acht
duimen breed. Ter vergelijking:
de maan is één duim.

ZUID

0051

Groeten uit...

Niet alleen de toerist uithangen

THIS SPACE FOR WRITING MESSAGES

Renske den Breejen (23, master orthopedagogiek): 'Ik ga van de zomer drie weken met World Servants naar Zambia om twee klaslokalen te bouwen. Daarnaast doen we elke dag kinderwerk, zoals knutselwerkjes of sport en spel. We gaan ook met tieners in gesprek over onderwerpen die daar belangrijk zijn, zoals vriendschap en huwelijk.'

'Wij zijn met een groep van veertig mensen uit heel Nederland die met World Servants naar projectlanden waar ze onder andere scholen, ziekenhuizen en toiletten bouwen.'

Om aan geld te komen, ruim 3200 euro per persoon, hebben we wc-rollen verkocht en 24 uur geskelterd. Dat waren skelters waar je met zijn vieren op paste en nog twee in een karretje erachter. We wisselden elkaar af, 24 uur lang. Tussendoor had je tijd om even binnen te zitten en wat te eten. Familie en vrienden konden voor jou een rondje mee skelteren voor een sponsorbedrag.

'Ik wil al heel lang naar Afrika, en niet alleen om de toerist uit te hangen, maar juist ook om te zien hoe die mensen daar leven en om daar iets te betekenen. Je kan geld geven aan Unicef of zo, maar het lijkt me heel gaaf om zelf daar mijn steentje bij te dragen.' DT

PostCard

FOR ADDRESS ONLY

Wie: Renske den Breejen
 Waar: Fipungu, Zambia
 Wanneer: 20 juli - 9 augustus
 Kosten: €3200

Foto's Taco van der Eb

IK WILDE GERN "JA, BAAS" ZEGGEN

Voormalig lijfwacht van Mandela kookt voor *Mare*

Sizwe Abrahams was jarenlang lijfwacht van Nelson Mandela. Tegenwoordig is hij in te huren als kok. Voor *Mare* maakte hij *potjiekos*. 'Ik kreeg een ultimatum: *you leave or you die*.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN De vroegere lijfwacht van Nelson Mandela woont sinds elf maanden in een bescheiden appartement aan een Amsterdamse gracht. De deuren staan wagenwijd open. Zijn vrouw en een vriendin zitten buiten in de zon. 'Je kan de geur volgen', zeggen ze. 'Sizwe is al bezig.'

Sizwe Abrahams was acht jaar de bodyguard van Nelson Mandela, van zijn vrijlating in 1990, tot het einde van zijn presidentschap in 1998.

Daarna deed hij voor de Zuid-Afrikaanse geheime dienst undercoveropera-

ties om topcriminelen op te sporen.

Volgende maand, op 18 juli, zou Mandela honderd jaar zijn geworden. De Universiteit Leiden gaf hem in 1999 een eredoctoraat, en heeft afgelopen maand de verjaardag van de voormalige Zuid-Afrikaanse president gevierd. Abrahams was daar ook bij. 'Het was mooi', zegt hij. 'Ik kon persoonlijk mensen bedanken, die een rol hebben gespeeld in de anti-Apartheidsbeweging.'

De laatste tien jaar zag zijn leven er heel anders uit: hij runde met zijn Nederlandse vrouw een guesthouse in Kaapstad, waar hij vooral veel kookte. Iets minder dan een jaar geleden zijn ze naar Amsterdam verhuisd. Hier kookt hij ook: hij geeft kooksessies, en kan ingehuurd worden als kok, via zijn bedrijfje Ubuntu-Khoi Cooking.

'Ubuntu' betekent: zonder jou, ben ik niets. Ik ben een kok, ik wil koken. Als ik eten maak, en je eet het niet, wat heeft het dan voor zin?'

Hij opent de oven, en een kruidengeur waait de keuken in. 'Ik maak mijn eigen olijfolie, met knoflook, rozemarijn, en... hoe heet het ook alweer?' Hij zoekt het Nederlandse woord. 'Tijm. Erg lekker. Lekker met vis, of *braai*.'

Op de kast staan tientallen weckpotten met zelfgemaakt chutneys en ingemaakte groenten ('ik gooi nooit iets weg'). Op tafel heeft hij zijn favoriete kruiden in potjes uitgestald. 'Ik verdwaal in de kruiden', zegt hij. 'Kaneel en steranijs gaan altijd samen. Dat zijn de *master ones of cooking*. Het magische kruid is kurkuma: het is het gezondste dat je in huis kan hebben. Ik maak er jam van, met suiker. En dan als ik

kook, gooi ik daarvan een lepel in de pan.'

Hij groeit zijn kruiden in potten voor de deur. 'Dat is mijn meditatie. Ik werk zonder handschoenen, ik wil de aarde op mijn handen voelen. Nederlanders houden er niet van om met hun handen te werken.'

'Mijn moeder zei: dit opent je hele leven deuren. Het geheim tot elke vrouw vind je niet in haar *panties*, maar in haar maag. Als je haar goed voedsel geeft, zal ze altijd bij je blijven. Seks blijft niet, dat is een kortetermijn-*fix*. Voedsel, dat is voor de lange termijn. Toen ben ik begonnen met koken. Eerst aardappelen schillen, daarna rijst koken. Dat echt een ding: als je geen rijst kunt koken, is het klaar.'

Koken is zijn 'tweede passie', vertelt hij, terwijl hij de pannen in de keuken in de gaten houdt. 'Mijn eerste passie is *figh-*

Achtergrond

ting crime. In mijn land.'

Mandela zat in gevangenschap toen hij opgroeide, maar Abrahams sloot zich al op jonge leeftijd aan bij de militante tak van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC), genaamd *Umkhonto we Sizwe*, de Speer der Natie. 'Ik ben een *freedom fighter*. Ik ben op mijn veertiende begonnen. De oude mensen werden gearresteerd, dus ze gebruikten jongeren. We hadden geen printers, dus we drukten pamfletten met van die blokjes, en van grote rollen. Dat was verboden.'

Abrahams' activiteiten voor de ANC leidden tot zijn ballingschap. 'Ze gaven me een ultimatum: *you leave or you die*. Ik ben naar Botswana gegaan. De Zuid-Afrikaanse overheid kwam 's nachts overvliegen, om onze mensen te bombarderen en vermoorden. Ze joegen ons op, als honden. Ik moest 's nachts soms tien keer vluchten. Vervolgens ben ik naar Zambia vertrokken. Maar daar had je *parcel bombs*. Veel mensen zijn zo vermoord. Ik heb geluk gehad. Ik had een vriend die een pakketje ging ophalen bij het postkantoor. En dan: BAF! Ontploffing. Hoofd eraf. Stukken in het rond. Over.'

Buiten, langs de gracht, staat een barbecue tussen de geparkeerde fietsen en auto's. Op de hete kolen staat een gietijzeren pot: de *potjiekos*. Die zit vol uien, aardappelen, groenten, mais en steak. 'De meest fantastische pot', zegt Abrahams. 'Alle smaken blijven erin zitten, alle *juices*.' Hij is eerder vier uur bezig geweest om alles voor te bereiden, zegt hij. Abrahams legt zijn handen langs de kolen. 'Je moet altijd je vuur voelen: als het je niet brandt, is het goed. Als het je wel brandt, is het niet goed.'

In 1990 keerde Abrahams terug naar Zuid-Afrika. 'Mandela kwam vrij. We hadden een plan als organisatie: als onze leiders vrijkomen, gaan de blanken onze mensen executeren en moeten we terug om hen te beschermen.'

Uit een kast trekt hij een map vol certificaten uit zijn tijd bij de geheime dienst en laat foto's zien van hemzelf met Nelson Mandela en Willem de Klerk (tijdens de Apartheid president van Zuid-Afrika) en ontmoetingen met de Palestijnse leider Yasser Arafat en de Cubaanse president Fidel Castro. 'Daar was ik bij als lijfwacht', zegt hij. 'Want als deze mensen kwamen, waren wij er ook. We hadden een groot probleem: er waren ook beveiligings-

Ontmoeting tussen Willem de Klerk (links) en Nelson Mandela. Lijfwacht Sizwe Abrahams is de tweede van rechts.

units uit de Apartheid met wie we samenwerkten. Een paar maanden eerder wilden die ons nog vermoorden. Maar als we daarover klaagden bij Mandela, zei hij: 'Ik kan met de blanken werken, dus waarom jullie niet?'

Het certificaat van zijn ANC-lidmaatschap kan hij in de stapel papier niet terugvinden. In plaats daarvan trekt hij de kraag van zijn shirt omlaag. Op zijn rechterborst verschijnt een tatoeage. Een man met een speer en een schild: het logo van Umkhoto we Sizwe.

'Ik was onderdeel van de *Presidential Protection Unit*', zegt Abrahams. Zo werkte hij met verschillende presidenten, onder wie Mandela. Die luisterde slecht naar zijn lijfwachten, vertelt hij. 'Die man was niet bang voor de dood. Op een dag besloot hij om naar een boekenwinkel te gaan. Er waren maar twee bodyguards, te weinig dus. Maar hij wilde per se meteen. Duizenden mensen kwamen aanrennen, om hem te aan te raken. Mensen schreeuwden *Mandela, Mandela!* Ze huilden, wilden hem omhelzen en zijn voeten kussen.

'Hij was oud, en had lang in de gevangenis gezeten. Zijn lichaam was zwak. Je kon hem doden door aan hem te gaan hangen. Maar hij wilde iedereen begroeten. Dus dan doe je het enige wat je kan doen: mensen terugslaan, op voeten staan, duwen.

'Daarom vond ik het leuk om met de andere president te werken. Thabo Mbeki (Mandela's opvolger, *red.*) was gedisciplineerd. Als we iets zeiden, luisterde hij. Hij wist wat een bodyguard is. Mandela niet. Maar ja, hij was iemand die boven iedereen stond. *Black Jesus*. De blanke Jezus heb ik nooit gezien, maar de zwarte wel. Je voelde hem. Iedereen was voor hem het-

zelfde. Hij zei tegen iedereen: 'Hallo, hoe gaat het?' Dat doen andere mensen niet.'

Eén ding heeft hij nooit begrepen: de scheiding van Mandela van zijn vrouw, Winnie, in 1996. Ze stond terecht voor de moord op een jonge activist, en is afgelopen april overleden. 'Mandela kon iedereen op de wereld vergeven, maar niet zijn vrouw. Terwijl hij in de gevangenis niets kon doen, organiseerde zij ons ondergronds. In het boek over Mandela, vroegen ze hem wat zijn zwaarste tijd was. Hij antwoordde: drie maanden in isolatie. Winnie heeft achttien maanden in geïsoleerde gevangenschap gezeten. En haar kan je niet vergeven? En wel de blanken, die ons hebben afgeslacht en ons land hebben afgenomen?

'Dat verbaast me nog steeds. Winnie had meer support dan Mandela. Ik ben naar rally's geweest met Mbeki en Mandela in de jaren negentig. Maar op Winnies rally's waren meer mensen dan bij die twee samen. Men wil het daar niet over hebben, maar we moeten *open minded* en kritisch zijn, en de realiteit onder ogen zien. Mandela was een mens, geen god. Hij heeft ook fouten gemaakt.'

De maaltijd is klaar en Abrahams schept op: rijst met kruiden, een groente-bonenmengsel met chutney dat *chakalaka* heet en *potjiekos*. Als iedereen buiten zit te eten, met bord op schoot, komt een buurvrouw langs, die meteen kan aanschuiven. De *Mare*-fotograaf moet weg, maar krijgt een bakje mee, waarvan er stapels in Abrahams' kast staan. Hij doet er nog een extra potje chutney bij. 'Ik geef zoveel eten weg.'

Na het eten, als zijn vrouw en vrienden weg zijn, vertelt hij verder. 'Ik was *fucking* boos. Toen ik tien of elf jaar was, rende ik

elke dag naar een strand waar geen zwarten mochten komen. Een hond rende achter me aan en probeerde me te bijten, dus ik joeg hem weg. Een vrouw zei: "*Black boy*, die hond heeft meer recht om hier te zijn dan jij." Dat was een klap. Ik kwam thuis, en zei: "*Fuck God*, en *fuck* de blanken."

'Maar ik moest thuis ook vechten tegen racisme. Mijn vader was zwart, maar hij was beïnvloed door het systeem en haatte zwarte mensen. Hij had een grootmoeder die Duits of Nederlands was, altijd ging het daarover. Op mijn gemengde school mocht ik nooit vooraan zitten, en kwam ik bij het sporten niet aan de beurt. Mijn broers en zussen waren lichter dan ik. Mensen nodigden hen wel uit, mij niet.

'Ik was niet gelukkig thuis en ook niet op school. Bij het ANC vond ik nieuwe vrijheid. Ik werd niet beoordeeld op mijn kleur. Dat had ik nodig om me *at peace* te voelen met mezelf. Ik kwam erachter dat de strijd niet om mij ging, maar om de mensen. Ik moest opstaan tegen de slechtheid van de apartheid. Mijn ouders en grootouders zeiden altijd "ja, baas". Ik

wilde geen "ja, baas" meer zeggen.

'Het is te pijnlijk om te zien wat er nu met het ANC gebeurt. Ik ging pas laat geld verdienen en loop achter op mensen van mijn leeftijd. Met de meeste van de *comrades* is het zo gegaan. Het probleem is dat ze de verloren tijd willen goedmaken: ze willen geld verdienen en worden corrupt.

'Ja, zwarten mogen weer het strand op. Maar ze kunnen niet naar het strand reizen. De apartheid heeft ons ver het binnenland ingedreven. In een "witte buurt" wonen gaat niet, daar zijn de prijzen veel te hoog. Dus nu heb je in ons land een economische apartheid. En dat nekt ons. Ik zie een revolutie aankomen. Bewoners worden uit hun huis getrap. Universiteiten komen in opstand. Dat is een teken dat er dingen gaan gebeuren. Mensen zijn bozer dan ooit.'

Abrahams' telefoon gaat. Een van zijn oude ANC-*comrades* blijkt in het land te zijn. 'Yes, *chief*. Ben je in de buurt? Kom dan langs. Kom eten! Ik heb *potjiekos* gemaakt.'

Nelson Mandela en zijn bodyguard Sizwe Abrahams: 'Mandela luisterde slecht naar zijn lijfwachten. Die man was niet bang voor de dood.'

Academische Agenda

Mw. C.I. Achmad hoopt op dinsdag 26 juni om 11.15 te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'Children's Rights in International Commercial Surrogacy: Exploring the Challenges from a Child Rights, Public International Law Perspective'. Promotor is Prof.mr.drs. M.R. Brunning.

Mw. L. Sun hoopt op dinsdag 26 juni om 12.30 te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'International Environmental Obligations and Liabilities in Deep Seabed Mining'. Promotoren zijn Prof.dr. N.J. Schrijver en Prof.dr. E.C.P.D.C. De Brabandere.

Mw. S. Chung hoopt op dinsdag 26 juni om 13.45 te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is 'CBM Progress Monitoring in Reading and Foreign-language Learning for Secondary-school Students'. Promotor is Prof.dr. C.A. Espin.

Mw. M.M. Wagner hoopt op dinsdag 26 juni om 15.00 te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Recurrent miscarriage and the subsequent risk of cardiovascular disease'. Promotoren zijn Prof.dr. J.M.M. van Lith en Prof.dr. K.W.M. Bloemenkamp.

Mw. G.V. Anguelova hoopt op dinsdag 26 juni om 16.15 te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Unravelling crossed wires'. Promotoren zijn Prof.dr. J.G. van Dijk en Prof.dr. M.J.A. Mallesy.

Mw. E.G. Rens hoopt op woensdag 27 juni om 11.15 te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Multiscale mathematical biology of cell-extracellular matrix interactions during morphogenesis'. Promotor is Prof.dr. R.M.H. Merks.

Mw. R. Tassoni hoopt op woensdag 27 juni om 13.45 te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Structural characterization of bacterial proteins involved in antibiotic resistance and peptidoglycan biosynthesis'. Promotoren zijn Prof.dr. M. Ubbink en Prof.dr. G.P. van Wezel.

Dhr. V. Ostroukh hoopt op woensdag 27 juni om 15.00 te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Lattice models for Josephon junctions and graphene superlattices'. Promotor is Prof.dr. C.W.J. Beenakker.

Dhr. W. Zhang hoopt op woensdag 27 juni om 16.15 te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Plasmonic enhancement of one-photon- and two-photon-excited single-molecule fluorescence by single gold nanorods'. Promotor is Prof.dr. M.A.G.J. Orrit.

Mw. Q. Hu hoopt op donderdag 28 juni om 10.00 te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'Regulating Working Conditions in Times of Globalization'. Promotoren zijn Prof.dr. G.J.J. Heerma van Voss en Prof.dr. B. Barentsen.

Dhr. P. Castellanos Nash hoopt op donderdag 28 juni om 11.15 te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Breaking & Entering: PAH photodissociation and top-down chemistry'. Promotoren zijn Prof.dr. A.G.G.M. Tielens en Prof.dr. H.V.J. Linnartz.

Mw. M.W. van den Berge hoopt op donderdag 28 juni om 12.30 te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Advancing forensic RNA profiling'. Promotor is Prof.dr. P. de Knijff.

Mw. I.N.Z. Day hoopt op donderdag 28 juni om 13.45 te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Intermediate assessment in Higher education'. Promotoren zijn Prof.dr. W.F. Admiraal en Prof.dr. P.M. Westenberg.

Mw. I.M.E. Alons hoopt op donderdag 28 juni om 15.00 te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Diagnostics on headache in the emergency room'. Promotor is Prof.dr. A. Algra.

Mw. L.S. Nooij hoopt op donderdag 28 juni om 16.15 te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Vulvar cancer; pathogenesis, molecular genetics and treatment'. Promotor is Prof.dr. J.B.M.Z. Trimpos.

Dhr. R.S. Green hoopt op dinsdag 3 juli om 10.00 te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Geometry and Topology in Active and Driven Systems'. Promotor is Prof. dr. V. Vitelli.

Mw. D.G. Leuning hoopt op dinsdag 3 juli om 16.15 te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Development of novel strategies to regenerate the human kidney'. Promotoren zijn Prof.dr. A.J. Rabelink en Prof.dr. C. van Kooten.

Mw. A. Karasu hoopt op woensdag 4 juli om 11.15 te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Risk factors of venous thrombosis in the elderly'. Promotor is Prof.dr. F.R. Rosendaal.

Dhr. S. Blok hoopt op woensdag 4 juli om 15.00 te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Flow: A study of electron transport through networks of interconnected nanoparticles'. Promotor is Prof.dr. J.M. Van Ruitenbeek.

Dhr. W.C. Verra hoopt op woensdag 4 juli om 16.15 te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Prognostics of outcome of total knee replacement'. Promotor is Prof.dr. R.G.H.H. Nelissen.

Dhr. M.A. Sulangi hoopt op donderdag 5 juli om 15.00 te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Disorder and Interactions in High-Temperature Superconductors'. Promotor is Prof.dr. J. Zaanen.

Dhr. A.R. Anastasio hoopt op donderdag 5 juli om 16.15 te promoveren tot doctor in Governance and Global Affairs. De titel van het proefschrift is 'Understanding Sponsorship Involvement Outcomes in Partnership Models'. Promotor is Prof.dr. H.P. Borgman.

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 23 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 3havo. *Nederlands, Engels, 3havo. * Engels, 4havo. *Engels, 4vwo. Engels, brugklas Speciaal Voortgezet onderwijs. *Engels, brugklas anderstaligen. *Nederlands, 3havo. *Nederlands, brugklas vmbo-TL. Nederlands, eerste jaar hbo bestuurskunde,. Nederlands, 2mavo-havo. **Leiden-Zuid**, 4 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Vrijwilligers gezocht in Leiden. De zomermaanden, niet alleen een goed moment om op vakantie te gaan, maar ook om de stad te ontdekken en te leren kennen op een andere manier. Tijdens de zomervakantie zijn er verschillende mogelijkheden om je tijdelijk als vrijwilliger in te zetten of kun je de kans nemen eens iets uit te proberen. Zo kun je meehelpen op de buurtcamping, met je handen in het groen in de natuurspeeltuin en je inzetten tijdens evenementen als Werfpop of Jeugdorp. Of schrijf je liever als redacteur, ga je als maatje wandelen of zie je jezelf achter de bar bij het charmante Pieterskerkcafé? Op www.i-doe.nl kun je altijd iets vinden dat bij je past, of het nu tijdelijk is of voor langere tijd.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor en Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Easy International trade research job

Our company, based in Leiden, is looking for someone who can help us gathering information (company name, products, web, contact email, phone, etc) of Dutch and European companies involved in international trade, that are interested in doing business with Latin-America (import-export) but do not have contacts there.

The applicant should be a woman, with knowledge of Excel program. There are no fix working hours and it can be done at home with her own computer.

Interested? Please contact us.

Email e.aparicio@ilotempore.com
web www.ilotempore.com
Mob: 0652363055
Enrique Aparicio
Director
ILO TEMPORE BV

Zou jij Thierry doen?

Almanakwedstrijd: afvinklijsten, huisdiergallerijen en geheime boodschappen

Ook dit jaar las *Mare* alle almanakken om te bepalen welke vereniging het beste boekwerk maakte – en die te belonen met een fust bier. Verzoek: mogen de ontgroeningsfoto's terug?

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK EN SUSAN WICHGERS Met als thema 'Als ik later groot ben' en een schoolbordkaft waar je echt op kan krijten, is de almanak van **Labyrint**, de studievereniging van psychologie, van de buitenkant veelbelovend.

Slaan we hem open, dan bekruipt ons echter het gevoel te bladeren in een folder van de buurtvereniging. Ontbrekende hoofdletters en een voorwoord dat begint met 'Stukje almanak als ik later groot ben' verraden dat er voor eindredactie weinig tijd meer was.

De Leidse politicologen van de **SPIL** zijn, in tegenstelling tot wat hun thema beweert, niet zo 'sensationeel'. De statistieken hebben opeens een ander lettertype, maar leren ons wel dat de politicologen grote ambities hebben als ze 'voor een dag president zouden zijn': 'Sine Regno in heel Nederland' en 'de hele dag sushi eten op kosten van de belastingbetaler', bijvoorbeeld.

Een gekkebekkenpagina is het meest aanstootgevende in de almanak van **BSNL** (notarieel recht) – naast de vragen aan de leden wat hun favoriete borrelhapje is (spanning!) en waarom ze notarieel zijn gaan studeren (sensatie!). Ook **SIB** houdt het simpel. Het thema Oost-West is alleen terug te zien in de pixelige Koude Oorlog-foto's, waaronder een foto van een meisje dat de Berlijnse Muur probeert te beklimmen.

Als een van de weinige studieverenigingen heeft **Grotius** er nog iets heel aardigs van gemaakt. Qua opmaak dan. Over de leden leren we slechts waar ze het liefst boodschappen doen en welke kleur ogen ze hebben. De kaart van Leiden met een doorzichtige *overlay* waarop

onder meer de universiteitsbibliotheek en het Kamerlingh Onnes zijn aangegeven ziet er leuk uit, maar de jury hoopt van harte dat Grotianen hun faculteit ook wel zonder almanak weten te vinden.

In de almanakken van **Quintus** en **Augustinus** staan de betere uitspraken. Het

Vraag: welk mixdrankje ben jij? Puur, zegt de meerderheid. Daarna volgen Straaljagers en Paardenkutten

beste aan Quintus, volgens de leden? 'Beter dan Aug.' Bovendien zou driekwart van de leden nog liever bij de Tent gaan dan wisselen van dispuut. Van Augustinus leren we dat de leden een wanstaltige muzieksmaak hebben: het liefst horen ze 'Traag' en 'Kylie' op de dixo.

In het smoelenboek heeft ieder lid een hokje waar je kunt aanvinken: wel of niet geregeld. Praktisch: maak je nooit meer tweemaal dezelfde fout. Verder bieden deze boekwerken vooral heul veel foto's en weinig letters.

Van criminologievereniging **CoDe** kregen we zowaar een gesigneerd exemplaar. Het boek wordt vooral gevuld door andere studieverenigingen, maar geheel in lijn met het thema 'Undercover' staat er ook een interview met een undercoveragent en een drugs crimineel in. Inclusief wat gratis drugstips, zoals: 'Gepakt op een festival? Het OM kan je dan een boete of taakstraf opleggen. Ga hier NIET mee akkoord.' Kijk, daar hebben we wat aan!

Waar we vrolijk (en een beetje epileptisch) van werden, is de almanak van **Prometheus**. Het smoelenboek, in de vorm van een mini-interview met alle **Prometheanen**, is erg origineel.

Een andere in het oog springende almanak is die van **De Leidsche Flesch**. Door de feloranje kaft, althans, en het consequent doorgevoerde thema. Van binnen is er weinig te beleven, tenzij je tot in detail wil weten wat alle commissies doen.

Wie de **Asopos**-almanak openslaat, hoeft zich niet te vervelen. Zoals wel vaker heeft de roeivereniging het jaarboek met de meeste tekstverslagen gemaakt. Erg braaf allemaal, behalve het feitje dat zowel de mannen als de vrouwen meer billen dan borsten mensen zijn. Een eervolle vermelding voor **Njord** vanwege de stijlvolle lichtblauwe kaft en de strak vormgegeven binnenkant, al moeten we het leeswerk met een vergrootglas doen.

En dan: de top 3.

Brons is er voor de **M.F.L.S.** Zeker de mooiste almanak van alle studieverenigingen, maar niet van heel Leiden. Op de vraag wat voor mixdrankje de leden zich voelen, antwoordt de meerderheid: 'Ik ben zo puur als maar kan.' Pas daarna volgen de Straaljagers en Paardenkutten. Bonus: de medische memes.

Minerva heeft (behalve een flink budget) een pagina die je moet opwarmen om een geheime tekst te kunnen lezen en geheel volgens traditie: interviews met willekeurige BN'ers. Dit keer zijn dat politicus Thierry Baudet en presentatrice Emma Wortelboer. En je verwacht het niet: alle clubs staan op precies dezelfde locatie in precies dezelfde kleding op de foto. De eregalerij met huisdieren (Mickey de Muis van de Hogewoerd: RIP! Never forget!) is onsterfelijk goed. Jammer wel dat de ontgroeningsfoto's dit jaar niet zijn opgenomen; dat zal wel het gevolg zijn van de landelijke discussie ofzo. Een tweede plek voor Minerva.

Wie is nog niet genoemd? **SSR** wist dit jaar de beste balans te vinden tussen beeld en tekst, studentikoziteit en serieuze inhoud. Op één pagina leren we wat SSR-leden van de EU en de Brexit vinden, én of ze Thierry Baudet zouden doen.

Eén commissielid kan heel goed tekenen, want de almanak staat vol leuk geïllustreerde weetjes, in plaats van saaie grafieken. De almanakcommissie zelf lijkt minder blij te zijn met het eindresultaat, en staat op de foto alsof ze een stel nullen moet ontgroenen.

Hopelijk doet het fust bier en de eeuwige roem jullie goed. Gefeliciteerd!

DOORGEDRAAID IN HET PARK

Op het **Puur Festival** treden zowel bekende dj's op als aanstormend talent. Het vindt plaats op **14 juli** in Park Landskroon in Oegstgeest. Er zijn vier podia, gehost door Avondeten, Doorgedraaid, LBC en het eigen podium Puur Classics.

Bij Doorgedraaid zijn de dj's Erik Lourenssen, Size, Hackler & Kuch, The Haze, ROD en Tazi te horen. Op het LBC-podium staan Fabian Mazur, Doctrine, Dualistic, Franky Nuts, Sektor & Subsequent, Lifecycle, Mystic Pulse, NEWGEN, Flash Oddysee, Mr. Multiplex & MVE en de winnaar van de DJ Contest. Op de Puur Classics-stage treden Vuz & Pablo, Master Berend, Michael Christen & Reinier Haas, Daisy, Olaf Kluivers, Irwan en Mar One op. Op het podium van Avondeten wordt muziek gedraaid door Boris Werner, Murlock & Vaux, Timothy Thesis & Maskilo Man, Jesse Maas, Phreaks Of Vision, Chris Stussy, Flashmob en Catz & Dogz.

DE BESTE LEIDSE GERECHTEN

Tijdens **Leiden Culinaire**, onderdeel van de Lakenfeesten (**21 t/m 24 juni**), kun je proeven van de beste gerechten van Leidse restaurants. Op de Lammermarkt zijn stands te vinden van All Class, Crabbetje, Dartertel, The Chipperoo, Fratelli, 't Fust, Gaanderij, Hudson, In den Doofpot, Jeanpagne, Just Meet, Maciotto, Moscow at Sea, Suzie en Victor Russo. Er is muziek van dj's en straatartiesten. Donderdag komt 24Kitchen langs met drie foodtrucks voor de opnames van Food Truck Challenge met worsten van Babel, Soundos & Lange Frans en van Pauline Wingelaar & Anouk Hoogendijk. Het festival is gratis toegankelijk, maar voor de hapjes en drankjes moet je wel betalen.

WAAR GA JE HEEN DEZE ZOMER?

De culturele hoogtepunten voor de komende weken

DOOR DANIELLE TUK

MAAKT STRESS ONS SLIMMER?

Carsten de Dreu verlegt onderzoek van brein tot mens tot groep tot samenleving

De Solomoneilanden, ten oosten van Papua, spoelen als gevolg van de stijgende zeespiegel stukje bij beetje weg. De vraag hoe bevolkingsgroepen reageren op klimaatstress

De beste ideeën worden uit nood geboren, aldus gedragswetenschapper Carsten de Dreu, die vrijdag een Spinozapremie won. Hij wil zijn labonderzoek vertalen naar grote maatschappelijke veranderingen. 'Ik hoef niet meer elk stapje uit te leggen, maar kan het gewoon gaan doen.'

DOOR BART BRAUN Op de indrukwekkende publicatielijst van Carsten de Dreu (52) staat één vreemde eend in de bijt. De hoogleraar sociale- en organisatiepsychologie schreef meer dan tweehonderd

papers over samenwerking, onderhandeling en creativiteit, en die leverden hem afgelopen vrijdag een Spinozapremie op, de hoogste onderscheiding binnen de Nederlandse wetenschap.

Maar dat ene stuk, begin dit jaar in het allround wetenschapsblad *PLOS One*, is anders. 'Aan de ene kant is het een *one off*, zegt De Dreu zelf, 'aan de andere kant is het een markering van wat ik vaker wil gaan doen.'

Hij schreef het samen met de Rotterdamse econoom Mathijs van Dijk, tijdens een sabbatical. Samen bekeken ze kleine

verschuivingen in het klimaat in Noord-Europa over de afgelopen vijfhonderd jaar. Iets koudere zomers, dankzij vulkaanuitbarstingen (omdat aswolken zonlicht afkaatsen), dreven bijvoorbeeld de prijs van tarwe, het belangrijkste voedselgewas, omhoog. Tijdens zulke periodes van klimaatstress werden meer uitvindingen gedaan, rekenen de auteurs voor.

'Uit dit stuk blijkt dat klimatologische veranderingen, via economische schaarste, samenhangen met technologische innovatie', zegt De Dreu. 'Dat correspondeert met het idee dat als het moeilijk

wordt, mensen met creatieve oplossingen komen. In mijn lab-experimenten zie je dat ook: mensen worden creatiever als je ze inperkt en de middelen afnemen. Dat hele verhaal over dat je artiesten volledige vrijheid moet geven voor optimale expressie is wel waar, maar evengoed geldt dat de beste ideeën uit nood worden geboren. Innovatie is een adaptieve respons op schaarste.'

'Wat we echter ook zien in de geschiedenis, is dat onder druk – economische tegenspoed, klimaatverandering, ziekte-uitbraken – sociale onrust ontstaat,

IK HOEF NIET MEER BIJ ELK STAPJE UIT TE LEGGEN WAAROM IK HET'S DENK

niet werkt? Wat is het omslagpunt, wat zet de wissel om? Dat weten we niet. Met de grote Europese ERC-beurs die ik in april heb gekregen, en met mijn Spinozapremie, hoop ik mijn vingers achter die vragen te krijgen.'

Nu hebben de meeste historici niet zo'n hoge pet op van mensen die het complexe gedrag van hele samenlevingen afschuiven op simpele oorzaken. Ja, het is opvallend dat de landbouw op verschillende plekken min of meer tegelijkertijd ontstond, en dat die ontwikkeling samen lijkt te hangen met een ijstijd. Maar bij de Franse Revolutie speelden heel wat meer oorzaken dan alleen de uitbarsting van de IJslandse Laki-vulkaan in 1783.

De Dreu is dan ook voorzichtig. 'Het wordt een puzzel, waarvan ik een paar stukjes wil aanleveren, en waarin ik wat punten met elkaar wil verbinden. De stap naar, bijvoorbeeld, een grootscheepse revolutie is een hele grote, die moet je niet zomaar zetten. Het kan zijn dat het patroon tussen het macroniveau van de geschiedenis en het microniveau van psychologie-experimenten toevallig is. Het kan ook zijn dat er een fractal-achtige opbouw is, waarbij je dezelfde patronen op elk niveau terug ziet. Je moet ook wel wat stappen durven zetten. Maar dat kan ik ook, nu ik die Spinozapremie heb; ik hoef niet meer bij elk stapje uit te leggen waarom ik iets denk; ik kan het gewoon gaan doen.

'Je kan je echter voorstellen dat verandering begint op het moment dat je dagelijks stress ervaart. Als de oogsten slechter zijn, merk je dat het eten duurder wordt en je geld opraakt. De stress komt langzaam binnengesijpeld. Een slimme politicus voelt dat aan, gooit olie op het vuur, en zo kom je ineens wél op geopolitieke ver-

anderingen. Ik speculeer hier, natuurlijk. Sommige stappen zijn gedocumenteerd, andere nog niet. Dat wil ik gaan doen, van brein tot mens tot groep tot samenleving. En als het lukt, hebben we wel echt wat te pakken.'

De vraag hoe groepen mensen reageren op klimaatstress zou bovendien zomaar eens reuze relevant kunnen worden in de eenentwintigste eeuw. Maar laat dat PLOS-paper niet zien dat de mensheid juist onder druk vooruitkomt? De Dreu is pessimistisch. 'Mijn onderzoek laat zien dat mensen heel goed zijn in samenwerken, maar ook dat er maar weinig nodig is om die samenwerking af te breken. Mensen hebben altijd gemengde belangen: hun eigen, en die van de groep. Als iedereen zijn steentje bijdraagt, werkt het goed, maar mensen zijn slim genoeg om

te beseffen dat als iedereen *behalve zichzelf* een steentje bijdraagt, ze nog beter af zijn. Het *freerider*-probleem, noemen psychologen dat. We hebben allemaal instituties opgezet om onze zelfzucht in te dammen: de conducteur, de politieagent, de kerk. Het lukt wel, maar nooit écht, zoals bij supersociale dieren als mieren of bijen.

'Wat mij hier pessimistisch stemt, is dat hier individuen de handen ineen moeten slaan voor het belang van de groep, groepen dat moeten doen voor het belang van hun land, en landen voor het belang van de planeet. De strijd tussen al die belangen is voor wereldwijde problemen als klimaat of vluchtelingen zo ingewikkeld, dat geen enkele leider het werkelijk kan overzien. We hebben onszelf zo log georganiseerd, de afgelopen tienduizend jaar; het is gewoon teveel, voor de menselijke soort.'

Spinozapremie

De Spinozapremie is de hoogste onderscheiding binnen de Nederlandse wetenschap. De ontvangers – maximaal vier per jaar – krijgen 2,5 miljoen euro, die ze naar eigen inzicht mogen besteden aan hun onderzoek. Er zijn grotere onderzoekssubsidies te krijgen, maar daarvoor moet een groep wetenschappers eerst een uitgebreid plan inleveren om een kansje te maken.

De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) rikt de premie sinds 1995 uit, onder meer aan de latere Nobelprijswinnaars Gerard van 't Hooft en Ben Feringa. Ze zijn niet gelijkmatig verdeeld over de universiteiten: Leiden

ontving er 22 in totaal, en voert daarmee het klassement aan. De universiteiten van Maastricht (0) en Tilburg (1) hebben samen evenveel premies als Carsten de Dreu.

Diens onderzoek richt zich op creativiteit, en op de neurobiologische, psychologische en speltheoretische grondslagen van onderhandelingen en samenwerking binnen en tussen groepen. Zijn bekendste werk draait om het hormoon Oxytocine. Dat geldt als een 'knuffelhormoon', maar bleek in zijn studie alleen warme gevoelens voor de eigen groep aan te wakkeren. Het roept juist een defensieve reactie op in de richting van groepen van buitenstaanders.

wordt deze eeuw zeer relevant. Foto Taco van der Eb

machtsomwentelingen, oorlog. Ruzie zoeken is natuurlijk ook een adaptatie. We weten op macroniveau dat allebei de reacties voorkomen, maar we weten heel weinig over kleine groepen mensen die dat doen. Waarom pakt een samenleving ineens een nieuwe technologie op, waarom zijn mensen ineens ontvankelijker voor een dictator?

'Het zijn twee responses op hetzelfde probleem. Waarom kiezen mensen die zulke druk ervaren voor vechten in plaats van innovatie? Kiezen ze eerst het één, en pas de andere optie als de eerste

Stress door leenstelsel

Meer psychische klachten bij studenten

De druk op jongeren om te presteren lijkt toe te nemen. Een van de oorzaken is mogelijk de invoering van het leenstelsel, dat schrijft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in de Volksgezondheid Toekomstverkenning 2018.

DOOR VINCENT BONGERS Volgens het onderzoek van het instituut is 'prestatiedruk en -drang onder jongeren geen nieuw fenomeen'. Door 'recente ontwikkelingen' lijkt de ervaren druk alleen maar groter te zijn geworden. 'Zo geven studentpsychologen

aan dat ze steeds meer studenten in hun spreekkamer zien met steeds ernstiger en complexere klachten.'

Als één van de oorzaken voor de problemen wordt 'de versobering van de studiefinanciering van de laatste jaren' genoemd. Vanwege het afschaffen van de basisbeurs hebben meer jongeren een bijbaantje nodig om de kosten te kunnen dekken.

Dat baantje mag dan weer geen negatief effect hebben op studieprestaties, want door de uitbreiding van de rendementsmaatregelen zoals het BSA heeft 'studie-uitloop soms serieuze (financiële) consequenties'. Het aantal jongeren op de middelbare school dat kampt met presta-

tiedruk neemt ook toe. Dit heeft weer gevolgen voor de psychische gezondheid van jongeren, en kan leiden tot meer burnoutklachten. 'Dit is echter op dit moment nog moeilijk met cijfers inzichtelijk te maken', meldt het instituut.

Steeds meer jongeren maken gebruik van middelen die de kans op studiesucces verhogen, schrijft het instituut. 'Uit een recente peiling onder vierhonderd studenten bleek dat ongeveer een op de vier ondervraagden weleens gebruik maakt van ADHD-medicatie als Ritalin zonder hiervoor een recept te hebben van een arts.'

Er zijn nog meer stressfactoren voor jongeren. Het gebruik van sociale media

kan ook leiden tot psychische klachten. 'Hierbij lijkt het vooral te gaan om het ideaalbeeld van het perfecte leven dat via het selectief delen van hoogtepunten via sociale media wordt gestimuleerd.' Meer dan de helft van de jongeren heeft in meer of mindere mate last van de angst om dingen te missen wanneer zij de sociale media niet volgen, oftewel *the Fear of Missing Out*. Mensen die in sterke mate lijden aan FOMO 'kunnen zelfs lichamelijke reacties vertonen, zoals zweten, nervositeit en hartslagversnellingen, bijvoorbeeld bij het binnenkomen van nieuwe berichten of bij het niet kunnen verwerken van de hoeveelheid informatie.'

Eerstejaars vindt stokoud graf 'Dooie mannen aan de muur'

Bij een gezamenlijke opgraving van het Leidse archeologiebedrijf Archol en eerstejaars studenten archeologie doken twee zevende-eeuwse graven op, onder de voormalige sportvelden van het USC. 'De vraag is: waar ligt de rest?'

De gemeente en de universiteit willen gaan bouwen op het BioSciencePark. Dat mag echter niet zomaar: je moet eerst kijken of je daarmee geen archeologisch erfgoed kapot maakt. Dat werk besteden projectontwikkelaars uit aan gespecialiseerde bedrijven, zoals Archol, een spin-off van de Leidse archeologiefaculteit.

Archol had daarom in 2015 al sleuven gegraven op wat ooit de velden van het Universitair Sport-Centrum waren. Ze troffen sporen aan uit de tiende tot twaalfde eeuw: aanleiding voor een opgraving. De eerstejaars archeologiestudenten van docent Jasper de Bruin mochten aanhaken voor hun eerste veldwerkervaring.

Ze deden meteen een mooie vondst: behalve de verwachte twaalfde-eeuwse boerderij vonden

ze ook twee graven die vijfhonderd jaar ouder waren, uit de zogeheten Merovingische periode. 'Er lagen twee graven', legt projectleider Tiziano Goossens uit. 'De eerste hadden wij al aangetroffen, daarna zijn de studenten in de omgeving gaan zoeken. Studente Beatriz Gomez de Silva uit Mexico vond het tweede graf.' Het gaat om goed bewaarde skeletten van twee jonge mannen, die met allerlei grafspullen, waaronder kledingspelden en een zwaard waren begraven.

Het tweetal is vermoedelijk afkomstig van de handelsnederzetting die Archol, De Bruin en zijn studenten een paar jaar geleden opgroeven bij Oegstgeest. Goossens: 'Er zijn toen geen grafvelden aangetroffen, dus we wisten dat die buiten de nederzetting moeten hebben gelegen. Er moeten er nog meer zijn; de vraag is: waar is de rest?'

Goossens is overigens ook blij met de 'zeer complete' boerderij waar het eigenlijk om te doen was, inclusief de omliggende bijgebouwen, waterputten en de vele vondsten zoals aardewerk. 'Het werpt echt een nieuw licht op de gebouwen uit die tijd.' **BB**

Foto Minja Hemminga (Archol)

In de film *Door de ogen van hun dochters* kijken vijf prominente hoogleraren, waaronder rector Carel Stolker, naar de wereld van de wetenschap. Is die aantrekkelijk voor hun dochters?

De film is een initiatief van Athena's Angels: vier vrouwelijke hoogleraren, waarvan drie Leidse, die zich inzetten voor gelijke kansen voor mannen en vrouwen in de wetenschap.

'Ik denk dat het bestaan aan de universiteit in hoge mate appelleert aan mannelijk gedrag: dat haantjesgedrag en die neiging tot competitie. Dat is wel de cultuur waar ik dus zelf toe behoor. Daar zal je toch iets mee moeten', zegt rector Carel Stolker. 'Mijn drie dochters, allen in de twintig, zitten niet in de wetenschap.'

De universiteit is nog lang niet altijd uitnodigend voor vrouwen. Aan de muur 'hangen overal dooie mannen', aldus Stolker. 'En één vrouw in een mannengemeenschap lijkt me ook tamelijk rampzalig. Dus je moet zorgen dat het er meer zijn.'

De drie dochters van de Leidse hoogleraar theoretische natuurkunde Wim van Saarloos, de president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, kozen niet voor de bètawetenschap. 'Vrouwen moeten soms harder werken dan mannen om ergens te komen, dat hoor ik wel van mijn dochters. Ze worden ook wel geconfronteerd met vooroordelen. Ik denk dat er ook in onderzoeksgroepen impliciete vooroordelen zijn.' Verandering is noodzakelijk, vindt hij. 'Het kan zo echt niet meer.'

Stolker: 'Geesteswetenschappen en Rechten in Leiden worden gedomineerd door vrouwen.'

Het aantal vrouwelijke hoogleraren blijft nog wel achter. 'Ook dat is langzaam aan het kantelen. Het zit nog scheef in de allerbovenste laag: Bij de hoogleraren is nog een enorme stap te maken.' **VB**

Augustinus hoopt op vergunning

Studentenvereniging Augustinus moete nog afwachten of het een vergunning krijgt voor de lustrumviering. Die zou van 6 tot 17 juli in de Leidse ijshal plaatsvinden.

Buurtbewoners zagen twaalf dagen feest niet zitten vanwege geluidsoverlast, en dienden een bezwaar in tegen de aanvraag. Afgelopen maandag organiseerde

Augustinus daarom een informatieavond met de gemeente en bewoners.

'We hebben een geluidsrapport laten stellen, zodat we weten waar we moeten isoleren', legt Augustinusvoorzitter Myrna van Dijk uit. 'We gaan binnen isoleren, maken gebruik van een sluisdeur om geluidlek te voorkomen en plaatsen buiten een *soundshield*'. Ook is er professionele bewaking en wordt er buiten na acht uur 's

avonds geen muziek meer gedraaid.

Door het nieuws lijkt het alsof de vergunning te laat is begonnen met het aanvragen van de vergunning.

'Dat is lastig voor ons. We zijn al sinds maart bezig', licht Van Dijk toe. 'Er zit meer in dan alleen een aanvraag en een goedkeuring.' Wanneer de vergunning toe- of afgewezen wordt, is niet bekend. 'Nu kunnen we alleen nog afwachten.' **SW**

Slimme software tegen beroerte

Promovendus zamelt geld in om software te bouwen

Die vertelt huisartsen na één muisklik hoe groot de kans op een beroerte is voor de patiënt.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Hoge bloeddruk, roken en een hoog cholesterolgehalte verhogen de kans op een beroerte. Maar er zijn ook veel andere, minder bekende risicofactoren, vertelt Hine van Os (25), arts-onderzoeker bij het Leids Universitair Medisch Centrum. 'Bijvoorbeeld de zogenaamde vrouwspecifieke factoren, zoals migraine, zwangerschapsvergiftiging en het slikken van de anticonceptiepil.'

Kennis over deze vrouwspecifieke factoren zijn bij huisartsen wel aanwezig, maar

volgens Van Os is het nu praktisch onhaalbaar om al deze informatie per patiënt goed mee te nemen in de risicoschatting. 'Daarvoor is een slim algoritme nodig. Met experts op het gebied van artificial intelligence willen we software ontwikkelen waarbij algoritmes automatisch patronen in de data gaan herkennen.' Daarvoor kan hij gebruikmaken van een database in Utrecht, waar de patiëntgegevens van twee miljoen Nederlandse huisartspatiënten zijn opgeslagen over de afgelopen tien jaar. Tienduizenden van hen hebben in die periode een beroerte gekregen, en met die informatie hoopt Van Os in de toekomst nog preciezer een beroerte te kunnen voorspellen en te voorkomen. Tijdens zijn studie geneeskun-

de kwam hij in aanraking met patiënten die een beroerte hebben gehad.

'Ik werkte in een verzorgingstehuis en heb aan het bed gestaan van soms heel jonge mensen die door een beroerte aan het bed waren gekluisterd of halfzijdig waren verlamd. Het meest confronterend vond ik het dat sommigen nog goed van geest waren maar zich niet meer goed konden verwoorden.'

'Ik wist toen dat ik later als arts iets aan dat ziektebeeld wilde doen. Tegelijkertijd wist ik dat de technische mogelijkheden enorm zijn toegenomen en dat we daarvan moeten profiteren.'

Het idee van de software is dat artsen straks met één muisklik op de hoogte zijn

van het risico dat de patiënt een beroerte gaat krijgen. 'Maar ook voor de patiënt willen we het risico zo duidelijk mogelijk overbrengen. Want hoe beter de patiënt geïnformeerd is, hoe meer motivatie er is voor het slikken van medicijnen en verbeteren van de leefstijl.'

Er is wel 50.000 euro nodig om een pilot van de grond te krijgen. Van Os moet 25.000 euro binnenhalen, omdat alle donaties door de Hartstichting worden verdubbeld. Donaties kunnen tot half juli worden gedaan via bit.do/beroerte.

'Jaarlijks worden ongeveer 43.000 Nederlanders door een beroerte getroffen', zegt van Os, 'dus het zou heel fijn zijn als mensen ons kunnen steunen.'

Drijvend huilen bij Titanic

Het Leiden International Film Festival organiseert een Drijf-in-bioscoop aan de Havenkade. Vanaf het water kun je vrijdag 27 juli om 22:00 uur *The Life Aquatic with Steve Zissou* kijken en zaterdag 28 juli *Titanic*. Aan wal zijn hapjes en drankjes te verkrijgen. De toegang is gratis voor mensen die hun eigen drijvend vervoer meenemen, en wie dat niet heeft, kan voor 7,50 euro vanaf een boot van de Leidse Rederij de film kijken. Foto Taco van der Eb

Haagse colleges mogelijk opgenomen

De faculteit Governance and Global Affairs gaat iemand aanstellen om het opnemen van hoorcolleges mogelijk te maken. Dat maakte het faculteitsbestuur in de laatste raadsvergadering bekend.

In april stuurde studentenpartij ONS een uitgebreide notitie aan het Haagse faculteitsbestuur met het voorstel om hoorcolleges op te nemen en te publiceren.

Het faculteitsbestuur reageerde positief

op de notitie in de raadsvergadering. 'We hebben in de tussentijd met bestuurskunde overlegd', zei bestuurslid Johannes Magliano Tromp.

'Daaruit kwam dat het vooral op de technische ondersteuning vastliep. Dus daar moeten we in ieder geval wat aan gaan doen: het moet wel mogelijk zijn. Daar zijn we nu hard mee aan de gang.'

Annabelle Goth van de personeelsleiding wilde weten wat dat precies inhoudt.

'Op dit moment zijn we bezig met het werven van een medewerker', verklaarde Jolanda Riel. 'Voor de invulling van de functie krijgen we hulp van Geesteswetenschappen, dat kennis en ervaring heeft op dit vlak.' Volgens Magliano Tromp gaan de individuele opleidingen over de wenselijkheid van het opnemen van colleges, 'maar ik ga ervan uit dat de opleidingscommissies hier ook voor zijn.'

SW

'Garandeer vrije pers'

Universiteitsbladen zijn niet allemaal onafhankelijk, en hogescholen hebben soms helemaal geen vrije media. Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) wil daarom van het ministerie een garantie voor vrije pers bij elke instelling.

De studentenorganisatie publiceerde woensdag een inventarisatie, van de vrije pers in het hoger onderwijs. Vooral de hogescholen komen er bekaaid vanaf: maar 8 van de 15 beschikken over een eigen blad. Universiteiten hebben wel allemaal een eigen blad of site, maar de onafhankelijkheid daarvan is niet altijd gewaarborgd. Van de 15 bladen, zijn er 4 op een of andere manier afhankelijk van de communicatieafdeling.

Voorzitter Tom van den Brink vertelde in *Trouw* dat studenten zich zorgen maken. Omdat het leenstelsel is ingevoerd, krijgen de universiteiten meer geld, en de studenten meer medezeggenschap. 'Maar hoe moeten ze dat doen als er geen onafhankelijke informatie is?'

Het ISO doet daarom een aanbeveling aan het ministerie van Onderwijs: 'Leg officieel vast dat hoger onderwijsinstellingen een blad zouden moeten faciliteren, om zo het voortbestaan van instellingsbladen te garanderen.'

Universiteitsbladen, zoals *Mare*, worden betaald door de universiteit, maar werken onafhankelijk. Om dit te waarborgen, bestaat er een redactiestatuut, waarin staat dat dit hun taak is. Ook is er een (onafhankelijke) redactieraad, die journalistieke onafhankelijkheid bewaakt en de journalistieke lijn in de gaten houdt.

Uit de ISO-inventarisatie blijkt dat 4 van de 15 universiteitsbladen niet over zo'n statuut beschikken. Daarnaast verschillen de redactiestatuten onderling. De meeste bladen hebben wel een redactieraad, maar die wordt in veel gevallen benoemd door het college van bestuur. **AK**

Rechtszaak tegen Engels gaat door

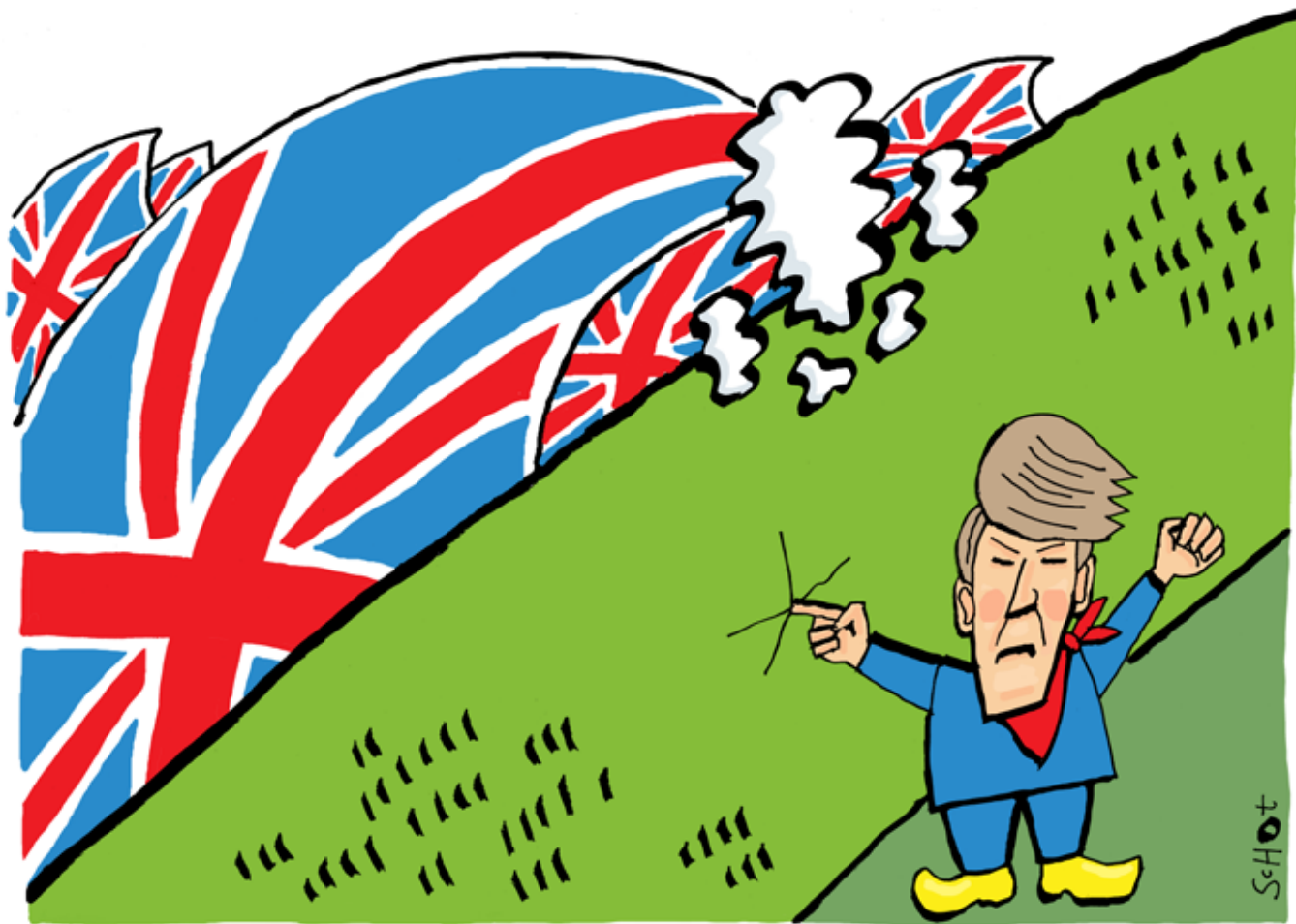
Tijdens het kort geding over Engels op universiteiten trok Beter Onderwijs Nederland haar vordering tegen de onderwijsinspectie in.

De vereniging Beter Onderwijs Nederland (BON) zet zich in tegen de verengelsing van het Nederlandse hoger onderwijs. Ze had de universiteiten van Maastricht en Twente aangeklaagd, en specifiek vanwege hun Engelstalige opleidingen psychologie. In de Wet op het Hoger Onderwijs staat dat het onderwijs in principe in het Nederlands wordt gegeven, en dat instellingen zich moeten richten op de bevordering van het Nederlands.

BON vindt dus dat de twee universiteiten zich niet aan de wet houden, en hoopt op jurisdictie waarmee het hele Nederlandse hoger onderwijs hennederlandst kan worden. Omdat de Onderwijsinspectie niet ingreep, hadden ze ook die gedagvaard. De Inspectie gaf aan bezig te zijn met een onderzoek naar de verengelsing, en BON trok daarop haar vordering in.

De vorderingen tegen de twee universiteiten blijven wel staan, ondanks pogingen van de rechter om de partijen in gesprek te krijgen. De uitspraak is op 6 juli.

Op de website van de Universiteit Maastricht publiceerde psychologie-decaan prof. Anita Jansen op de dag van de zitting een blog, waarin ze uitlegt dat psychologie nu eenmaal een internationaal vakgebied is. Bovendien beheersen vrijwel alle docenten en studenten de Engelse taal 'uitstekend'. Ze verwijt daarnaast BON-voorzitter Ad Verbrugge een 'goedkope enge man' te zijn, die een 'rechtspopulistische strijd' voert en 'buitenlanders wil weren, onder het mom van beter onderwijs'. **BB**

‘Genderneutraal is echt beter’

Met taalgebruik die specifiek verwijst naar gender, sluit de universiteit medewerkers en studenten uit. Op 28 juni is er een symposium over hoe taal aangepast kan worden zodat iedereen zich welkom voelt.

Universitair docent film- en literatuurwetenschap Eliza Steinbock. U doet mee aan de paneldiscussie. Heeft de universiteit al beleid ontwikkeld op het gebied van genderneutraal taalgebruik?

‘Nee, maar er gebeurt al wel het nodige om de universiteit inclusiever te maken. In een aantal gebouwen zijn genderneutrale toiletten. Het toont wel aan dat bestuurders zich ervan bewust zijn dat het een punt van aandacht is.

‘Er zijn al veel transgender en non-binaire studenten en medewerkers van wie de identiteit tot voor kort eigenlijk niet erkend werd. Dat is wel aan het veranderen. De universiteit heeft een brochure *Respect* gepubliceerd waarin bijvoorbeeld staat

hoe je iedereen in de collegezaal met respect behandelt. En hoe je kunt voorkomen dat je mensen aanspreekt op gender.’

Hoe doe je dat bijvoorbeeld?

‘Door geen veronderstellingen te maken over de gender van een persoon. Of door niet de nadruk te leggen op iemands gender. Dat je ervan uitgaat dat iemand vrouw is en daar dan ook de nadruk op legt. Het is sowieso een goed idee om dat niet te doen. Als er een donkere student in de klas zit, zeg je ook niet: “Hé, jij bent zwart?”

‘Ik doceer ook de minor Gender and Sexuality. Om de namen van mijn studenten te leren, vraag ik hen om hun naam op hun naamkaartje te schrijven. Op de achterkant schrijven ze dan de persoonlijke voornaamwoorden op waarvan ze graag willen dat er naar hen verwezen wordt. Dan weet ik meteen of het “hij”, “zij” of juist “hen” moet zijn.’

U identificeert zich als een non-binaire transpersoon. Ziet u dat terug in mails en brieven van de universiteit?

‘Nee. De universiteit is nog niet in staat om daarmee om te gaan. In alle correspondentie wordt naar mij verwezen met vrouwelijke voornaamwoorden. Mijn studenten vertel ik dat ik Dr. Steinbock of Eliza wil worden genoemd. En zij doen dat ook.

‘Voor secretariaten en collega’s is het nog wat lastiger. Mensen hoeven zich daar echt niet schuldig om te voelen. Ze zijn niet opgeleid om hier rekening mee te houden. Het moet nog geformaliseerd worden tot beleid.’

Wat zijn de mogelijkheden?

‘Het is heel belangrijk om mensen niet te dwingen om voor man of vrouw te kiezen. Je kunt er bijvoorbeeld in brieven alleen naam en titel te gebruiken: bijvoorbeeld Dr. .... Dat lost al een hoop problemen op. ‘In het Engels is het al vrij gebruikelijk geworden om naast Mr. Ms., een derde mogelijkheid toe te voegen Mx. Dat kan in het Nederlands ook.

‘Kleine dingen kunnen al een groot verschil maken. Het moet bijvoorbeeld toch mogelijk zijn voor studenten om niet met

hun geboortenaam op een presentatielijst te staan, maar met de naam die zij verkiezen.’

Verwacht u dat de universiteit aanpassingen gaat doorvoeren?

‘Jawel. De cultuur, de maatschappij en de universiteit veranderen. De NS heeft er ook voor gekozen om niet langer “dames en heren” te gebruiken maar “beste reizigers.” Ik ben wetenschapper en een medewerker van de Universiteit Leiden. Het slaat dan nergens op om te verwijzen naar gender. Als de universiteit dat ook niet meer doet, neemt dat een boel stress weg bij een flink aantal personen. Je verwijderd daarmee ook impliciete seksistische vooroordelen: de man is professor; de vrouw is secretaresse etc. Genderneutraal is beter voor iedereen. In de Wijnhaven is nu geen speciaal toilet voor transgenders, zoals weleens wordt gedacht. Het is een wc voor alle gebruikers.’ **VB**

Hij, zij of hen: hoe moet de universiteit jou aanspreken? 28 juni, 15:30 KOG, zaal A008

WOORDZOEKER

V D A T S L E T U E L S J R E
H A C M U L S I N G E L S E E
N A N R E M M E L R A A H M S
B E N D T D M T E P H F B A U
E U T E E A Z I Z O S G E K I
G S E N T R L S O W B R E E S
E H U N U A W R T E L U S U P
L G E N G P C E A A E B T S I
L T O G I O E V R M G N E T L
O N F R L T R I A F I E N U E
C E A L L E S N D U P P M D I
K G E L N A S U Q U K A A I D
R G O I P G E E G O T R R E E
E O M A R E L U G U O S K K N
W S S I N E E T S N A V T S T

Augustinus	Leiden	studie
Beestenmarkt	Lipsius	studiepunten
Bree	LUMC	tentamen
Catena	Mare	universiteit
FGGA	Minerva	Van der Werfpark
FSW	Quintus	Van Steenis
Gorlaeus	Rapenburg	werkcollege
Haarlemmer	sleutelstad	
hoorcollege	singels	
kamer	SOGgen	
KOG	stage	

Zo'n twee jaar terug dobberde ik nog gewoon wat in de zee. Een kans pakken is namelijk een beetje zoals surfen: eerst moet je in het water springen, pas dan blijkt of er ook daadwerkelijk een golf langs komt rollen die je wil meenemen.

De golven die dat uiteindelijk bij mij deden, rolden door de Mare. Zo ongeveer iedere week keerde daar het tij. De ene week surfte ik er wat; de andere week deed Femke dat. Er is namelijk maar beperkte ruimte op zo'n stukje als dit.

Gelukkig, en dan spreek ik in ieder geval voor mijzelf, ging het niet om de gracht die zijn naam ontleent aan een voormalige veenrivier, maar om de universiteitskrant. Het surfboard was overigens vast ook niet blij geweest met al die fietswrakken. En ik word simpelweg niet warm van zwemmen in andermans pis, figuurlijk gesproken dan.

Zwemmen in andermans gedachten, dat doe ik dan wel weer graag. Laat me je meenemen naar een baai in het gedachtenmeer van Immanuel Kant. Waar het binnen de filosofie juist vaak draait om een zoektocht naar kennis door het toepassen van rationaliteit, wijst Kant ons juist op *a posteriori* kennis, die niet zonder ervaring kan ontstaan.

Hij vergelijkt iemand die beweert dit wel te kunnen met een duif – eentje die zich, tijdens het vliegen, inbeeldt hoe vrij en vluchtig haar bewegingen zouden zijn in een luchtloze ruimte, in een vacuüm.

Wat de denkende duif klaarblijkelijk vergeet, is dat ze slechts kan vliegen bij de gratie van deze lucht. Hetgeen wat weerstand biedt is dan ook niet altijd hetgeen wat vermeden moet worden – soms betreft het juist dat wat iets mogelijk maakt.

In lijn hiermee kan ik jullie aanraden om eens het water in te springen, vanaf de springplank zo uit die ivoren toren. Net als de duif zal je natuurlijk wat weerstand voelen, maar aangezien je inmiddels vast je A-diploma hebt, zal je er prima vanaf komen. Als er golven zijn, kun je er ook proberen te surfen, wie weet zelfs (tussen de fietswrakken) in de Mare.

Ik ga dit plekje in ieder geval verlaten, aangezien ik binnenkort ga afstuderen. Er is dus om de week weer wat ruimte over. Ik heb ervan genoten om hier telkens weer in het diepe te springen en wil jullie graag uitnodigen om datzelfde te doen – pak die kans hier of waar dan ook in jullie respectievelijke werkveld. En als je nog bang bent om te vallen, dan heb ik nog een laatste geruststelling: Het is maar water, en zonder dat is het ook maar leeg.

MATTIJN DE GROOT studeert wijsbegeerte

